

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

✿ VALNUMMER 1928 ✿

Maning till arbetets kvinnor

Arbetarekvinnorna måste sida vid sida med männen hugga i vid valen i höst, för att få bort borgarblocket som spärrar de sociala reformernas väg.

Inför kraftmätningen.

Skall det borgerliga blocket stänga vår väg?

De stundande andrakammarvalen få, främst beroende på inriktningen hos våra ömkliga s. k. "frisinnade", en i hög grad tillspetsad karaktär. De komma att försiggå under signaturen: borgerliga — lika med alla goda, vidsynta och frihetsälskande medborgare, som ensamma begripa hur en stat skall "styras" — kontra "de där socialisterna", inneslutande alla möjliga tvivelaktiga grupperingar och människor med dess rätt att ställa anspråk på staten och samhället, som naturligtvis beror på bl. a. bristande insikter. Missriktade och missledda som de även äro av demagoger och upprorsmakare.

Uppläggningen här ovan är tyvärr ingen självvirkad tankelek. Tvärtom, ett bistert allvar, som, även om påståendet formats av verkligt anrika demagoger inom de storborgerligas kretsar, och i fullt medvetande om dess absurditet, likväl med smittande eggelse kommer att öva intryck i vida kretsar bland de politiskt indifferentia och de enfaldigen troende, som de medvetet viljebetonade bland de borgerliga, i sista hand med skrämelsens medel, förstå att talrikt driva till valurnorna.

Till banalitet slitna uttryck, fraser och klichéer komma ånyo att reproduceras för massspridning och till förgiftande av den andliga atmosfären.

Med konstaterande av detta må vi dock erinra oss, att det är vi som själva till stor del bestå de borgerliga medlen härtill. Medel som vändas emot oss vid alla avgörande kraftmätningar. Enär vi ända till självuppgivelse underlåta att stöda den främsta opinionsbildande faktorn vi ha till vårt förfogande: vår egen press.

Den borgerliga samlingen förfogar nämligen över 90 procent av landets politiska tidningspress, just tack vare arbetarnas — och ej minst arbetarekvinnornas — stora intresse

för densamma, ur synpunkter som ej torde, i flesta fall, verka alltför tilltalande.

Våra motståndare äga således, utom övriga materiella resurser, i sin vitt spridda press ett ypperligt medel att för en politiskt odeciderad läsekrets dag in och dag ut sprida sina åskådningar i vidaste kretsar, dit våra ord aldrig nå.

Vi behöva emellertid för den skull ingalunda anse de borgerligas utgångsställning starkare än vår. Tvärtom! Vi äro den uppåtstigande samhällsklassen, som alltmer medvetet och viljebetonat arbetar för den likaberättigade ställningen för alla goda och samhällsnyttiga medborgare i alla avseenden, och som söker att, så långt de ekonomiska förutsättningarna finnas, praktiskt tillämpa vår åskådning på dagens förhållanden.

Vi ha att väcka intresse härför vidare bland det övervägande befolkningslagret i samhället: arbetareklassen, och vår seger är given, i följd av, ej allenast flertalet, men rättvisan i vår samhällsåskådning och vårt arbete.

Den utslagsgivande parten vid valens kraftmätning blir arbetarekvinnorna!

Ingen del av medborgare inom samhället får vidkännas konsekvenserna av ett samhällsskiicks gestaltning och dess förhärskande sociala struktur i högre grad än arbetareklassens kvinnor. Ingen del av samhällets medborgare borde vara ivrigare än de att därför söka öva politiskt inflytande genom utövandet av sin myndighetsrätt; genom deltagande i utseendet av de ledamöter, som väljas att rådslå och besluta om dess livsproblem.

Hur ha arbetarekvinnorna nu begagnat denna sin fullmyndiga medborgarrätt? Hittills åtminstone med högst nedslående intresse, eller rättare intresselöshet och ligkiltighet.

Bara det förhållandet, att de välsituerade kvinnorna delta i nästan dubbelt så stor utsträckning som arbetarekvinnorna i valen visar tillräckligt, utan vidare kommentarier. Om t. ex. endast 50—60 procent av arbetarekvinnorna ginge att avlämna sin röstsedel för den riktning de självfallet tillhöra, vore de borgerligas politiska övervalde brutet i svensk politik.

Den tid, som nu stundar genom de borgerliga samhällsskiktens intresseförening blir säkerligen synnerligen hård och prövande för den svenska arbetareklassen. Arten av densamma kommer dock till väsentlig del att bestämmas av utgången av höstens andrakammarval. Ett ringa deltagande av de röstberättigade bottenar alltid i arbetareklassens ligkiltighet. Erfarenheten har nämligen hittills jämt visat att de bättre situerade aldrig försumma att bevaka sina klassintressen och privilegier vid valurnorna.

I Sverge, ett av Europas äldsta, enhetliga statssamhällen, är den politiska livaktigheten ej vidare utbredd och tyvärr gäller detta ej minst just arbetareklassens stora huvudmassa. Det är isynnerhet tvenne kategorier av befolkningen, som i största utsträckning stå i hög grad ligkiltiga för så vitala spörsmål som hur det skall ordnas och se ut i deras gemensamma folkhem, staten. Det är ungdomen och arbetarekvinnorna.

Nu fordrar dock tiden och händelserna, som aldrig förr, att alla delta och göra sin plikt och personliga insats.

Kampen tillspetsas. För arbetareklassen gäller det nu närmast att baxa åt sidan det borgerliga blocket, som ligger hindrande i vägen, så att den må kunna fortsätta sitt påbegynta vägbyggnadsarbete vidare i den planerade riktningen. Det betyder förbättrade kommunikationer

Kvinnornas politiska vägar.

Strindbergs mörka spådom och Brantings ljusa aning.

När August Strindberg befann sig i sin värsta "kvinnohatarperiod", skrev han en uppsats i Arvid Ahnfelts tidskrift "Ur dagens krönika" och hävdade, att kvinnorösträtten skulle i Sverige fördubbla de reaktionäras röstetal, vilket skulle få följande följder: "läseriet obligatoriskt i alla skolor; prästernas självskrivna styresmän vid alla skolor och universitet, ingen ämbetsman tillsättes som ej vore läsare; kungamaktens utvidgning; drottningens makt likställig med konungens; prinsessornas apanage åttadubblas för utövande av 'välgörenhet'; 'ett starkt försvar' (nämligen mot underklassen); obligatorisk blomsterkastning vid alla grundlagsbrott; upplivande av lagens straffbestämmelse för umgänge mellan ogifta av könen, o. s. v." — Onekligen var det ruskiga syner, som den store författaren rullade upp, och litet var skulle be gu' bevara sig för kvinnorösträtten, ifall det funnits fog för hans farhågor.

och anordningar i en mångfald materiella och andliga avseenden.

Arbetarekvinnorna äro de, som både bildligt och bokstavligt sett, ha avgörandet i sina händer! Ha de då rätt att vara likgiltiga? Var är då deras rättfärdighetskänsla?

Svaret kan endast bli ett! Samfält må budkavlen gå över allt Sveriges land bland arbetareklassens män och kvinnor: nu skola vi dränka borgerligheten med arbetareröster!

I polemik mot Strindberg uppträdde den 25-årige Hjalmar Branting. Z. Höglund har i sin påbörjade Brantingsbiografi med rätta utförligt uppehållit sig vid denna högtintressanta konflikt mellan genombrottstidens båda största män. Vår partivän citerar vad Branting hade att anföra mot Strindberg i frågan: "Arbetarna uppfatta kvinnofrågan som en del — och icke den minst viktiga — av frågan om alla förtrycktas frigörelse. Och när de det göra säger det sig självt, att frågan om rättvisa blir bestämmande framför små, tillfälliga opportunitetshänsyn. Om kvinnorna till en början skulle göra ett mindre gott bruk av sin nya makt, vad betyder det i det stora hela? Erfarenheten skulle snart göra dem klokare; deras poli-

tiska uppfostran, sedan de fått rösträtt, skulle hastigt komma i jämnhöjd med männens, medan man fåfängt skall söka bibringa dem något djupare intresse för allmänna angelägenheter, om de skola hållas utom alla rättigheter."

För Sveriges del torde det icke råda någon tvekan om vem som i stort sett fått rätt, Strindberg eller Branting. Kvinnorösträtten har åtminstone inte skapat någon jätteseger för reaktionen, och det radikalaste partiet, socialdemokratin, har avsevärt gått fram i parlamentarisk styrka sedan kvinnorösträtten började tillämpas i landet. Tyvärr kan man icke definitivt fastställa, hur kvinnorna röstat, då riksdagen icke velat gå med på en uppdelning av mäns och kvinnors röster vid valen. En sådan åtgärd skulle icke alls som det påståtts degradera kvinnorna; de komme ju att väga precis lika mycket som männen. Det vore fråge endast om en undersökningsåtgärd, ägnad att giva en nyttig statistisk belysning om kvinnorösträttens inflytande på vårt politiska liv. Främst borde det ligga i kvinnornas intresse att erhålla en sådan belysning. Vissa framstående socialdemokratiska kvinnor i utlandet äro också klart för denna uppdelning av rösterna. Vid de senaste tyska riksdagsvalen användes metoden i en rad tyska städer. Den tyska kvinnoföreningen för fred och frihet protesterade mot denna åtgärd, som betraktades såsom en attack mot valhemligheten och ett förfördelande av kvinnorna. Professor Anna Siemsen, en av de ledande

Diska ej

utan att ha *Gahns Maniol* hemma. *Maniol* är oundgänglig för alla som få ha sina händer mycket i vatten. Ingnid händerna efter varje disk, tvätt eller dyligt med *Maniol* och Ni undviker att få hårda, spruckna och röda händer. *Gör din hand mjuk o. vacker, använd*

Ni som gärna vill
men inte lyckats
få Er hy fräiche
och ungdomlig
försök

Långja TVÅL -skyddar
renar och
bevarar hyn.
Gahns
Upsala
Kunsk. Hovleverantör

MORTALIN

betyder ögonblicklig
död åt mal och ohyra
samt deras ägg
och larver.

MORTALIN
betyder ökad livs-
längd för kläder och
pålsverk.

HENRIK GAHNS AKTIEBOLAG, Upsala

socialdemokratiska kvinnorna i Tyskland och nyvald riksdagsledamot för Sachsen, polemiserar i Sozialistische Monatshefte mot denna uppfattning, och beklagar i stället, att uppdelningen icke skedde för hela landet, så att man definitivt kunde erhålla besked i den fråga, som även var föremål för diskussionen mellan Strindberg och Branting på 80-talet: Stödja verkligen kvinnorna reaktionen hellre än framsteget?

Vi ha redan sagt att Brantings förutsägelser slagit in så till vida, att kvinnorösträtten icke skapat någon överväldigande reaktionär framgång här i landet. Men även Strindberg hade, ehuru med stor modifikation, i viss mån rätt. Undersökningar på grundval av det material, som redan finnes i vår valstatistik, ge vid handen, att kvinnorösträtten proportionellt gagnar högerpartiet mest framför allt därför att underklassens kvinnor uppvisa kolossala mängder valskolkare. En synnerligen intressant uppsats av Tage Agrup i tidskriften Tiden 1926 (sid. 94 o. f.) pekar på detta faktum, samt uppvisar dessutom, att valsiffrorna vid närmare analys oförtydligt ådagalägga, att socialismen dessutom förlorar på "kvinnans mera konservativa kynne". Därav framgår att kvinnoförbundets medlemmar ha en mycket viktig uppgift i att försöka åstadkomma jämnvikt — eller ännu bättre övervikt — för den socialistiska tanken bland Sverges kvinnor i jämförelse med de borgerliga idéernas inflytande bland dem.

En del av våra broderpartier i utlandet ha hyst mycken skepsis mot kvinnorösträtten, närmast därför att de befarat ungefär detsamma som August Strindberg en gång gjorde: att prästerna skulle kunna använda sitt inflytande över dem i allmänt reaktionär riktning. I Belgien har detta spelat en synnerligen stor roll. Där äro våra partivänner i princip för kvinnorösträtten, men de ha velat genomföra den i etapper: först uppfostran ifråga om kvinnornas deltagande i offentliga angelägenheter genom att giva dem kommunal och provinsial rösträtt, vilken i tidernas fullbord utbygges med full politisk medborgarrätt.

I Holland och Österrike är det klart konstaterat, att de klerikala högerpartierna i hög grad profiterat på kvinnorösträtten till socialdemokratins nackdel. Detta är även fallet i Tysklands katolska landsändar. Men det kan undan för undan obser-

Visby: S:t Klemens interiör.

veras, att klerikalismen vid varje val i Tyskland förlorar mark, särskilt bland de industriarbetarkvinnor, som tidigare av konfessionella skäl stött det katolska centerpartiet. Då partivän Anna Siemsen i Sozialistische Monatshefte behandlar valresultaten i de tyska städer av olika typ, som särskilt männens och kvinnornas röster, kan hon med en smula triumf i rösten slå fast detta.

I de övervägande protestantiska landsändarna ha socialdemokraterna ungefär lika mycket att säga till om hos kvinnorna som hos männen. Här följer några uppgifter om socialdemokratins andel i männens, resp. kvinnornas väljarkårer vid de senaste valen i en del tyska städer:

	Män %	Kvinnor %
Stor-Berlin	32.7	33.0
Leipzig	36.7	38.0
Magdeburg	41.5	40.6

Det utpräglat reaktionära tysk-nationella partiet visade sig vara mera favoriserat av kvinnorna än av männen. I Berlin var dess procent bland männen 15.5, bland kvinnorna 20; i Leipzig voro siffrorna respektive 6.4 och 8.3 samt i Magdeburg 8.5 och 11.

Komma vi till de katolska trakterna så visar sig strax religionens inverkan på väljarkvinnorna till socialdemokratins nackdel. Vi skola i några städer jämföra männens och kvinnornas andel i socialdemokratins resp. den katolska centerns väljarkårer:

	Socialdemokraterna		Centern	
	Män %	Kvinnor %	Män %	Kvinnor %
Stuttgart	43.0	37.2	7.5	12.4
Konstanz	23.0	14.8	25.6	44.5
Distriktet Alzey i Mainz	33.0	27.4	22.0	32.0
Ulm	35.6	26.3	17.2	23.2

Härav framgår med all tydlighet, att det klerikala partiet i ganska hög grad profiterar på kvinnorösträtten. De intressantaste siffrorna föreligga emellertid ännu icke. De gälla staden Köln, en av centerns gamla högborgar, säte för det ledande centerorganet Kölnischer Volkszeitung. Man anser sig dock redan nu kunna fastslå, att stora skaror av de arbetarkvinnor, som tidigare röstat med centern, denna gång gått med socialdemokratin, och därigenom i valkretsen Köln-Aachen möjliggjort valet till riksdagen av den duktige fackföreningsmannen Hans Böckler.

En gammal erfarenhet säger, att kvinnorna äro rädda för politiska ytterligheter. Sålunda ha i samtliga här medtagna städer såväl moskvalbolsjevikererna som hakekorsfolket favoriserats mindre av kvinnorna än av männen. Detta kan anses vara ett förhållande, som har giltighet även för vårt land.

Dessa fakta äro mycket intressanta. De visa i alla fall, att kvinnorna icke helt kunna slippa undan, att det ligger en liten smula av berättigande i Strindbergs uttalande, att de skulle komma att gynna högern inom politiken. Men som Branting den gången framhöll, företeelsen är förklarlig. Den gärd av rättvisa, som ligger i det senare konstaterandet, bör dock icke hindra Sverges socialdemokratiskt organiserade kvinnor att med all kraft försöka bringa över alla kvinnor från underklassen i socialdemokratins läger. Det är en av de största uppgifter, som föreligger någon del av svensk socialdemokrati i den nu som hetast pågående kampen.

Svensk socialdemokrati har visat, att den i fredlig kamp kunnat uppnå ett större mått av politiskt inflytande än något annat arbetarparti i världen. Om arbetarkvinnorna vilja, kan socialdemokratin erövra majoritet i riksdagens andra kammare vid höstens val. Må de i allt högre grad besjälas av denna vilja, och därmed bevisa, att hövdingens spådom under hans ungdoms kampår snarare än någon anar kan komma att uppfyllas.

Rickard Lindström.

Den förstfödde.

— Nu tror jag nog att de komma att sova lugnt ett par timmar, sade aekuschörskan i viskande ton till den biträdande kvinnan, just som hon stod färdig att gå. Och efter ett vänligt farväl, lämnade hon rummet.

Så var då det hela nu överstökad.

Kvinnan, som fått sig anförtrödd den sjukas vård, hade satt sig ned bredvid sängen. Hon drog en lättnadens suck när hon fann, att såväl den nyblivna modern som hennes förstfödde, fortfarande lågo i en ljuv, stillsam sömn.

Även hon kände sig trött. Hur mycket arbete hade det inte varit och i vilken ängslan hade inte alla gått över hur det hela skulle komma att avlöpa.

— Om hon skulle gå ut i köket ett slag, tänkte hon, och förrätta litet sysslor där, nu medan de sovo? Ja, men en liten, liten stund skulle hon vila sig först.

Hennes blick föll på den lilles ansikte och minnet av den stund då även hon hade sin förstfödde, stod livligt och klart framför hennes inre blick. Trettio år av hennes liv passerade revy precis som bilderna på en biografduk.

— Javisst, mumlade hon för sig själv, det är ju precis trettio år sedan nu, då även jag hade min förstfödde. Tänk vad tiden går.

Hur många grusade förhoppningar och fallna illusioner hade dock icke dessa trettio år burit i sitt sköte?

Liksom den nyblivna modern där nu strax före innan hon somnade in, uttalat sin glädje över att det var ett gossebarn och sagt att han skulle få bli som en liten prins och att han nog, när han blev stor, skulle veta att värdera sin omtänksamma och ömma mor, hade även hon gjort.

Hur stolt var hon icke över sin Oswald. Ja, hon hade nästan fog för att vara stolt, ty vacker var han den bytingen. Och säga annat än att han var snäll, åtminstone medan han växte upp, kunde hon icke.

Men nog hade hon fått slita ont och mången gång rent av lida nöd för att ingenting skulle fattas honom.

Omsider bev han dock stor och skulle hjälpa sin mor med sin förtjänst.

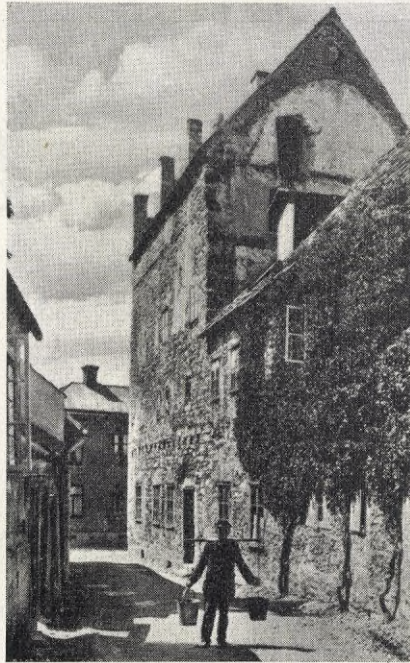
— Inte skulle mamma behöva arbeta så hårt inte. Nej då. Jag skall arbeta jag, hade han sagt, och mamma skall bara få sköta hemmet.

O, så rart det lät när han yttrade detta.

Men löften i de yngre åren stå sig sällan.

För ett par år gick det rätt så bra att dra sams. Men så kom sällskapen, nöjena och fordringarna på, att få vara som andra. Att inte behöva lämna mera till hemmet än andra jämnåriga och mycket annat.

Idyllen var bruten.

Visby: Lybska gränd vid Gamla apoteket.

Spegeln säger ej allt

om Edert yttre. Den talar om för Eder, hur Ni skött Eder hy, hur den nya sommarklänningen klär Eder och mycket annat, men det har absolut inget att berättas om en så oerhört viktig sak som transpirationens obehag. Och inte heller märker Ni det på något annat sätt. Men andra göra det så mycket lättare.

Tag därför det säkra för det osäkra, och använd dagligen Oxygenols Amarant Ströpulver. Det ger ögonblickligen ett absolut tillförlitligt skydd mot transpirationens obehag — något som ej ens dagliga bad och tvättningar förmå göra. En enda påpudring på morgonen, något rikligare under armarna, är tillräckligt för att man under hela dagen skall kunna känna sig trygg — sval och ren som om man nyss stigit ur badet. Effektivt även till inpudring av hygieniska dukar.

I pappaskar à 1 kr., eleganta burkar à kr. 1:50 samt miniatyrburkar för väskan à 60 öre. Kontrollant för tillverkningen professor i kemi och farmaci vid Karolinska Inst., medic. dr. Einar Hammarsten.

Mot transpiration
Oxygenols
Amarant Ströpulver

Men så kom en tid av arbetslöshet. Då var mamma bra att ha. Då var det lätt att glömma hur pockande och stor i orden han varit när han själv hade något.

Men vad var det lönt att han gick här arbetslös och utan den ringaste utsikt till att bli något? Hon hade de som kunde hjälpa henne till att han kom över till det land, där mången blivit sin egen lyckas smed. Och när han själv var villig att resa, så var det ju ännu bättre.

Och därmed blev det.

Men vad löften han gav innan dess.

Så fort han kom över och fick "jobb" då skulle mamma nog få se, att Oswald han skulle inte glömma han.

Det var nu snart tio år sedan dess. De första åren kom då åtminstone brev. Men de senaste fyra åren hade hon inte ens fått det. Och ändå hade hon sport att han levde, att han fanns i livet. Men att nå honom med ett brev eller få ett sådant från honom, var ej möjligt.

Hur kunde han ha det hennes Oswald?

Hon började granska sig själv, huruvida hon på ett eller annat sätt behandlat honom så illa, att hon verkligen var värd den behandling hon nu så många år fått uppbara. Men hon kunde icke påminna sig ett enda fall då hon handlat annorlunda än en mor skall göra.

Hur kunde det vara möjligt att han, hennes Oswald, så totalt glömt bort sin mor.

Tankarna gingo åter tillbaka till barn-domstiden, till den tid då hon stolt som en drottning ledde sin lille prins vid handen ute i parkerna eller gatorna om söndagen.

Allt vad hon kunde avvara sparade hon för att giva honom. Men så var han också både vacker och ståtlig.

Hon förde handen upp mot ögonen. Ett par tårar trängde fram, men de fingo ej synas.

När hon torkat dem och drog handen nedåt kom den att snudda vid hennes halsbrosch. I ett nu tog hon loss den, öppnade den och betraktade det lilla foto som var infattat i densamma.

Det var Oswalds kort. Hon kysste det och slöt åter ihop brosch och satte den på sin plats.

*

Den sjuke rörde på sig i bädden. Kvinnan bredvid spratt till, men då den sjuka icke vaknade kände hon sig åter lugn.

Hon betraktade de två med vänlig blick och önskade inom sig att glädje och gemensam lycka ständigt måtte få följa dem åt.

Sakta reste hon sig från stolen och tyst som en ande gick hon ut. Ut till sysslor för att döva smärtsamma känslor.

Vitalis.

Till den svenska arbetarklassens kvinnor!

Sju år ha gått sedan kvinnorna för första gången blevo valbara till riksdagen och fingo kvinnliga representanter i densamma. Tio år ha svunnit sedan de gamla rösträttsbestämmelserna genom de omvälvande världshändelserna bragtes ur tiden och ersattes med den allmänna, lika och direkta rösträtten för män och kvinnor vid fyllda 23 år, och valbarhet även för kvinnor till ledamöter av riksdagen.

Härmed trädde kvinnorna in i ett nytt skede. De blevo direkt medansvariga i rikets allmänna angelägenheter och fingo större, vidgat inflytande på utformningen av desamma.

Vid årets val i september är det således tredje gången Sverges kvinnor gå att utse ledamöter till den lagstiftande församlingen.

När vi nu särskilt rikta oss till arbetarkvinnorna med enträgen uppmaning att delta i detta val och stödja den politik, som föres av det enda parti som företräder deras intressen, socialdemokraterna, så är det i den förvissningen, att arbetarklassens kvinnor iakttagit och lärt mycket av erfarenheten sedan föregående val.

Vi äro därför övertygade om, att de själfvallet i långt högre grad än vid valet 1924 möta upp vid valurnorna och giva de borgerliga ett ordentligt svar på deras utmanande politik mot arbetarklassen.

Alla arbetarkvinnor böra lägga på minnet, att de gå emot sina egna intressen, hela sin klass' livsintressen, om de försumma valet!

Den politik, som under de sista åren förts av den nu sittande regeringen, med stöd av högern, understödes av alla valskolkande arbetarkvinnor! **Vem vill med berätt mod påtaga sig ett dylikt ansvar?**

Ågande förpliktar: Det som äges måste förvaltas och vårdas för att ej falla i värde och göra oss fattigare och mera klavbundna under rikedomsväldet.

Hitintills ha vi låtit mindretalet av väljarkåren äga, inte blott den enväldiga ekonomiska makten, utan också den politiska trots våra möjligheter att omgestalta detta förhållande.

Den av socialdemokraterna under senaste riksdagsperioden framförda fordran på införandet av ett väl uppbyggt försäkringsväsen ur social omvårdnadssynpunkt kastades tillbaka av de borgerliga.

Alltjämt måste dock oförtrutet strävandet bli, att genom **sociala reformer** trygga familjernas och hennens tillvaro.

De enskilda individerna inom de fattigare klasserna, vilka föra ett arbetsamt och försakande liv, men som oförvitliga medborgare äro medskapare i nationens materiella och andliga utveckling, måste tillförsäkras **mera social omvårdnad.**

Mycket lidande och sorg har den nu rådande arbetslösheten dragit över individer och familjer. Häremot ha vi ett stort behov av en ordnad **arbetslöshetsförsäkring** till lindring av nöd och hindra förfall bland stora lager av vårt lands innebyggare.

Sjukkasserörelsen måste i mycket högre grad än hittills främjas och stödjas från det allmännas sida. Den måste utvecklas och bringa väsentligt mera hjälp i form av sjukvård och sjukhjälp.

Ekonomiskt bidrag och understöd för mödrar omedelbart före och efter barnsbörd hör också till de sociala välfärdsfrågor, som måste lösas inom den närmaste tiden. En kommitté av sakkunniga är för närvarande upptagen med utarbetande av förslag till **förlossnings- och moderskapshjälp.** Förslag till lösandet av denna fråga har förut förelegat i riksdagen, men av de borgerliga avvisats.

Kvinnornas svar på de borgerligas avvisande inställning till ovanstående och andra av våra berättigade krav kan icke bli mer än ett: **Att vid valen slå vakt om socialdemokratien och rösta med Arbetarepartiet.**

Det är väl få inom arbetarklassen, som ej kommit i beröring med det genom fattigdomen tragiska: då en mor genom makens och faderens bortgång ställes som ensam försörjare och uppfostrare av minderåriga barn.

Förhållandena kunna ju ställa sig olika, beroende på förståelsen för hennes ställning och kommunernas olika behandling av de fattiga. Denna ovissa behandling måste vi dock komma ifrån och **till änkor och minderåriga barn få infört en hjälp utan fattigvårdskaraktär.** Härom har också flera gånger motionerats i riksdagen, senaste gången av en kvinnlig socialdemokratisk representant, med påföljd att utredning i frågan blev beslutad.

Kvinnorna inom arbetarhemmen torde känna sig särskilt berörda och ivriga att få frågan om **pension för änkor med minderåriga barn snarast löst.**

Bästa medlet härtill ges genom att **vid valet målmedvetet agitera för uppslutning kring Arbetarepartiets lista.**

Ett flertal frågor stå på dagordningen av samma karaktär i välfärdshänseende för arbetarna i staden och på landet som här ovan berörts.

Bostadsfrågan t. ex., vilken djupt ingripande betydelse har den ej för hem och familj. Trångboddhet och mörka, osunda kyffen äro en av de verksammaste orsakerna till fysisk och andlig depression, ej minst bland barn och ungdom.

Den som vill ett kroppsligt och andligt sunt släkte bidrar till detsammans utveckling genom understöd åt det parti, som verkligt på allvar vill förhjälpa småfolket till goda och sunda bostäder: **Socialdemokratin.**

Bland folkens gissel är kriget ett av de ohyggligaste. De moderna krigsrustningarna fortsätta att skapa ännu mer förstörande medel. Med giftgasernas och lufttransportmedlens tagande i sin speciella tjänst arbetas runt om i världen att bringa de förödande krigsredskapen till en förut oanad effektivitet.

Vill man snarast möjligt förintä varandra ömsesidigt och från historien utplåna den kultur, vi så långsamt och mödosamt lyckats uppnå?

Socialdemokraterna ha alltid bekämpat militarismen och fört en målmedveten fredspolitik. Socialdemokratin söker städse ernå positiva resultat på nedrustningens väg. Genom sitt internationella samarbete går socialdemokratin i spetsen för avrustningen — det säkraste medlet att trygga freden.

Kvinnorna ha här ett stort och viktigt verkningsfält. Det fordras av dem ett gemensamt och modigt uppträdande mot våldet.

I sin uppfostrargärning av det unga släktet kunna de lägga grunden för en ny tids åskådning, i vilken folkhat och krig äro uteslutna.

I **socialdemokratin** äga de den ärligaste bundsförvanten och befrämjaren av deras naturliga intressen härutinnan.

Andlig fostran kräver självdisciplin, säges det i det socialdemokratiska valmanifestet, och tillägges: »En viktig förutsättning för stärkandet av vår befolknings kulturskapande krafter är ostridligt ett ändamålsenligt arbete för höjandet av nykterhetstillståndet».

I **socialdemokratin** ha vi att räkna med den största och mest betydande faktorn för höjandet av det materiella och andliga livet bland de bredare lagren. Dess idéer innesluta strävandet att ernå de livsvärden, som tjäna till förutsättning att dana sunda och goda människor.

Socialdemokratin strävanden gå ingalunda, som borgarna bruka påstå, ut på att folket må bli en jämnstruken, grå massa, utan dess arbete går ut på att så omdana samhällsförhållandena, att förutsättningar och möjligheter må givas till alla att leva ett personligt och individuellt, människovärdigt liv.

Kvinnor! Må alla och envar av eder i ärlig strävan att tjäna en god utveckling och göra eder insats för skapandet av ett tryggare och människovärdigare liv för det stora flertalet bli fullt medvetna om, att detta endast nås genom att fylka sig kring edert eget parti: **Socialdemokratin.**

Giv ett uttryck, som kommer att bli avgörande för hur landet skall styras under nästa valperiod, genom att varena en röstar med **Arbetarepartiet!**

Sveriges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Med A. B. F. till sagornas ö.

"Gotland fann först den man som hette Tjelvar. Då var Gotland så dunkelt, att det om dagarna sjönk och om nätterna var uppe; men den mannen förde först eld på landet och sedan sjönk det aldrig."

Så börjar den äldsta gutasagan. Den täljer vidare hur Tjelvar och hans hustru Vita Stjärna fingo barn och barnbarn och hur släkten slutligen förökades, så att var tredje människa måste lottas bort och förvisas från ön, emedan ej landet förmodade föda dem alla.

Otaliga äro de sagor och sägner, som omsväva den lilla sagoön därute i Östersjön.

Och väl inkommen i Visby märker man granneligen att man förirrat sig in i en förtrollad stad. Man går ut med ett visst mål för ögonen och man överraskar sig snart med, att man glömt målet och går omkring och drömmer på de smala, krokiga, pittoreska gatorna med dess medeltidsstämning.

Här var fordom liv och rörelse. Under medeltiden var Visby en mäktig handelsstad, där tyska köpmän idkade en omfattande handelsrörelse och gävo uppslaget till det på sin tid så mäktiga Hansaförbundet.

Under sin glanstid hade Visby 17 kyrkor och 3 kloster samt talrika gilleshus och andra unika byggnader och palats.

Staden lär då haft omkring 50,000 invånare.

Märklig är den väldiga stadsmuren, med sina många torn, vilken omslöt staden och som väl än i dag utgör ett av nordens största byggnadsverk. Ursprungligen lär den ha uppförts av Visby borgare till skydd mot landsbefolkningen.

Om en högt uppdriven byggnadskonst vittna de många vackra kyrkoruinerna, som stå där och minna om en svunnen storhetstid, och ge åt staden ett sagolikt utseende. De torde alla datera sig från 11- och 1200-talen.

Under medeltidens sista skede tog världshandeln andra vägar, och Visbys betydelse gick hastigt tillbaka, vilket även påskyndades genom krigiska händelser.

I våra dagar tycks dock den lilla ön, tack vare sin rika kulturhistoria, gå en renässans till mötes. Återledes folkströmmen dit över, turister

Fil. kand. J. Bergqvist.

komma i hundra- och tusental, för att ösa ur de rika källor av medeltida kulturskatter som där finnas.

Och på de yttersta i dessa dagar har det även blivit möjligt för icke förmögna människor att leka turister och besöka sagoön. Detta tack vare A. B. F:s semesterresor. Initiativet till dessa togs för tre år sedan av konsul Ekman i Visby, som framförde tanken i Svensk Turisttidning och sedan genom hänvändelse till A. B. F:s centralbyrå i Stockholm påpekade möjligheten av billiga semesterresor till Visby. Tanken vann anklång, blev verklighet och nu vallfärdar sedan tre år tillbaka för varje vecka under sommarmånaderna allt större och större skaror av semesterfirande arbetare till Visby.

Organisationen av resorna handhaves av instruktören för A. B. F:s Stockholmsavdelning, Rud. Holme,

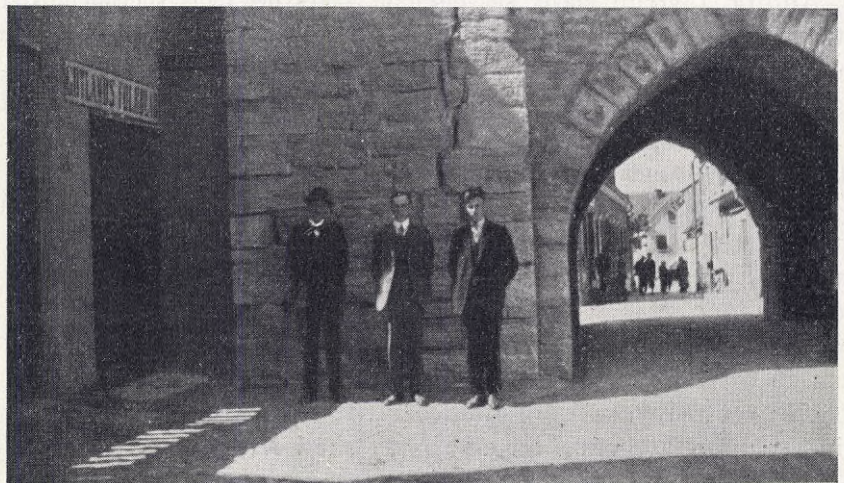

Visby: S:t Nikolai interiör.

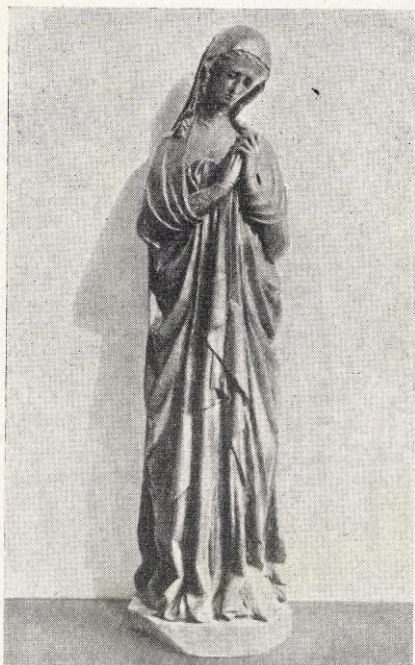
samt Visbyavdelningens ordförande, fil. kand. J. Bergqvist, vilken senare även är ciceron för grupperna.

Och en lämpligare ciceron torde knappast kunna uppletas. Han är som klippt och skuren för kallet.

Det förefaller som det inte skulle vara någon lätt uppgift att hålla samman och leda en så stor grupp av människor — grupperna räkna nu mycket över hundra deltagare — som komma från olika delar av landet, obekanta för varandra och olika till åskådningar och kynnen. Men man inte så mycket som skymtar den minsta lilla svårighet. Allt går lekande lätt, utan gnisslingar, och sedan man vid första frukosten lagt bort titlarna, med det traditionella "hej på dej", så verkar hela skaran som en massa ostyriga barnungar, vilka dock alltid äro beredvilliga att följa ledarens anvisningar. Han har

Visby: Österport. Gotlands Folkblads lokaler.

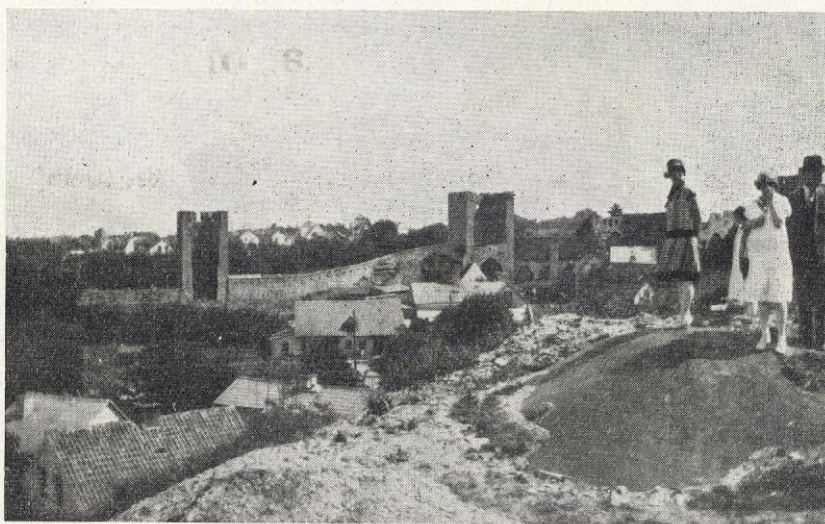

Visby: Från Gotlands fornsal. Madonnen från Öja.

från första stund vunnit allas bevägenhet.

Och så vandrar man i hans sällskap runt staden och betraktar ringmuren, man vandrar i ruinerna, och hör berättelsen om när munkarna kommo till ön och där slogo ned sina bopålar och byggde kyrkor och kloster. Staden har haft två munk- och ett nunnekloster. Det senare har varit beläget utanför stadsmuren — och inled oss icke i frestelse! — munkklostren däremot innanför, i själva stadens mitt. Just nu pågå grävningar där nunneklostret legat och man börjar få fram i dagen själva grundmurarna av detsamma. Alldeles intill, vid det s. k. Valdemarskorset, pågå även grävningar, där man funnit en massgrav från slaget 1361, då Valdemar Atterdag slog gutarna, och där mycket intressanta fynd ha gjorts.

Men man är inte på upptäcktsfär-

Visby: Parti av ringmuren.

der endast inne i själva staden, man får också pr bussar och båt göra utflykter till omgivningarna. En dag går färden till Roma klosterruin och Dalhems vackra kyrka, en annan dag till Stora Karlsö, en ö med de mest egendomliga geologiska formationer och ett underbart rikt fågelliv, vars motstycke inte finnes på någon annan plats i Sverige.

Eller man åker ut till Snäckgårdsbaden och Kneippbyn, badar, dricker kaffe och dansar eller lyssnar till någon föreläsning av färdledaren.

Besöket i Gotlands fornsal är också av oerhört stort intresse, särskilt uppehålla vi oss vid fynden från grävningarna i de förut nämnda massgravarna, samt vid samlingen av medeltida kyrklig konst.

Av denna konst är den här reproducerade Öjamadonnan ett vackert prov.

Och dagarna svinna allt för fort och man måste återvända från saga till verklighet.

Signaturen som haft lyckan få medfölja en A. B. F.-grupp till Visby hann dock även med att under vistelsen där nere hälsa på hos partivän-

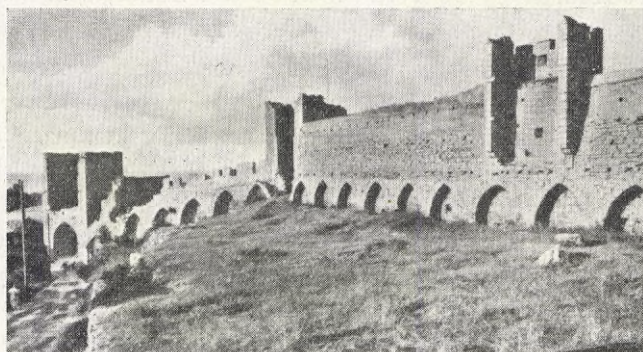
nerna, en kväll hade arbetarekommunen möte, en annan kväll föreläsning av Jalmar Furuskog.

Vid kommunmötet hölls ett livligt senterat föredrag av redaktör K. J. Olsson, som talade om valsituationen och valutsikterna.

Som man nyligen startat en socialdemokratisk tidning för Gotland, så går man nu med större tillförsikt än förut ut i valrörelsen. Deras glädje över sin tidning är också mycket stor, och en afton när jag sitter i en trängre krets av partivänner, vilka berätta för mig om tidningens start, säger en av dem: "Du kan inte tro med vilken otålighet jag väntade tidningens första nummer. Inte sedan jag var en liten pojke och gick och väntade på julklappar, har jag väntat så otåligen på något."

Tidningen, vars namn är Gotlands Folkblad, börjar försiktigt som veckotidning, men det är att hoppas att den mycket snart utvecklas, först till varannandags- och sedan till daglig tidning.

Jag spørjer efter kvinnornas deltagande i det politiska arbetet och i organisationsarbetet, och får svaret

Visby: Nordöstra ringmuren.

Visby: Burmeisterska huset.

Kvinnan, socialdemokratien — världsfreden.

Av Hanna Leikel.

En varm sommardag för fjorton år sedan reste sig några herrar från ett allvarligt bord. Det var världens penningfurstar, fåordiga män, förenade i hemligt samförstånd. De hade kommit överens om, att ett europeiskt krig just då icke skulle skada vissa storfinansiella intressen.

Några dagar efteråt sutto Europas ministrar kring sina respektive konseljbord och konstaterade, att kriget var oundvikligt. Ty så mäktiga voro herrarna kring det första bordet, att de omedelbart efter sitt hemliga samtal fingo herrarna kring de andra borden att skriva ut krigsförklaringar. Några skott mot en kunglighet föllo lägligt och de stora nyhetsbyråerna fingo en vink om att göra mordet till första krigsorsak samt att i övrigt formulera telegrammen i krigsbefrämjande ordalag. Folken fingo veta, att nu var det krig, att fosterlandet måste för-

att detta ännu är ett så gott som oskrivet blad.

Men även i det fallet skall väl ändring åstadkommas, och utveckling ske till det bättre.

Kvinorna skola väl inte heller här alltid dväljas utanför muren.

H. F—d.

svaras mot hänsynslösa fiender och att det i farans stund litade på sina trogna medborgare, män och kvinnor. Eldande tal, sång, musik, blommor och böner arrangerades. De, som makten hade, visste nämligen, att krig var något, som de själva kunde sätta i gång men icke föra utan folkens bistånd, liksom ett drama fordrar icke blott regi utan även personer, som utföra rollerna. När deras krigsdrama väl hade börjat skulle krigsfebern nog hålla det hela i gång.

Och krigsfebern kom. Den angrep folken, som i fyra år rasade mot varandra i galenskap, ända tills ett folk fick krigskrämp och vägrade att lyda överste krigsherrens kommando. Och när folken icke längre vilja lyda, kan kriget icke fortsätta. Så blev det fred.

Nu hämta sig Europas folk långsamt efter krigssjukdomen. Tankar, som varit omtöcknade i feber, börja klarna, och ögon, som varit förblindade av hatets sjuka, kunna åter se. Och när folken kunna tänka redigt och se klart igen, skämmas de, skämmas över att ha uppfört sig som tragiskt löjliga marionetter i ett blodigt drama endast på vink av dem, som sutto med makten i de da-

gar, då krigsbuden dikterades. Folken i Europas kulturländer veta nu, att de icke kämpat för egna fosterländska intressen utan endast för några internationella trusters finansintressen. Det börjar gå upp för menige man i öst som väst, norr och söder, att de ha blivit grundligt lurade. Och deras kvinnor rodna av förtrytelse över att ha lidit hemska kval blott för att storkapitalets siffror behövde en omplacering.

Skall folkens dumhet tjäna samma herrar även i framtiden? Det beror på folken själva. Ty numera ha folken de herrar, de förtjäna, numera ha de makt att direkt säga ifrån, vilka som skola sitta vid de viktiga konseljorden, där krig och fred beslutas. De ha också makt att i Nationernas förbunds råd placera män och kvinnor, som vilja fred — eller krig.

En gång, det var i september 1924, möttes där nere i Genève tvenne stormakters folkvalda premiärministrar. Det var den engelske MacDonald, vald av brittiska arbetarepartiet, och den franske Herriot, regeringschef i en radikal-socialistisk ministär. Vid sidan av dem syntes Hjalmar Branting. Den gången präglades folkförbundets

INFÖR VALET

Av Martha Larsson.

I den valstrid, som blossar allt hettare och häftigare, ju mera man närmar sig den avgörande dagen, är det ett faktum, att arbetarepartiet, socialdemokraterna, står fullkomligt ensamt och isolerat gentemot de övriga partierna, som biilda en borgerlig enhetsfront i avsikt att därigenom tillägna sig en del av de socialdemokratiska mandat. Den påstådda samverkan mellan socialdemokrater och kommunister, som de borgerliga i tid och otid framhålla i förhoppning om ett givande fiskafänge på valdagen, tro de minst av allt själva på, och varje socialdemo-

krat vet, hur det förhåller sig med den saken.

Det gäller nu för oss att uppmobilisera och föra fram till valurnorna största möjliga antal av vårt eget folk, en uppgift, som, i synnerhet med de senaste årens borgerliga riksdagspolitik för ögonen, icke borde bli alltför svår. Mer än en gång har arbetareklassen haft tillfälle att konstatera, att det enda verkliga stödet för deras intressen finns att söka hos socialdemokraterna, som ju emellertid utan den erforderliga majoriteten oftast stått maktlösa gentemot den borgerliga samlingen i riksdagen.

En mängd av de frågor, som så att säga blivit livsfrågor för arbetareklassen, vänta ännu på sin lösning. En av de viktigaste och mest trängande är arbetslöshetsförsäkringen. Arbetslösheten själv är ingen fråga

för arbetarna, den är ett förhållande, vars verkningar icke äro indirekta utan direkta. Arbetslösheten kan man visserligen diskutera på mötena och man och man emellan, när man träffas, men man lägger inte sedan undan den som en annan fråga, tills man så på grund av en eller annan omständighet åter tar fram den och ventilerar den på nytt. Arbetslöshetsfrågan vänder man inte ostraffat ryggen så där utan vidare. Den tränger sig in i arbetarens liv, sätter sig till bords med familjen, går till sängs och stiger upp med den. Den går icke att stänga ute, och ingen arbetare kan känna sig säker, att ej den gästen en vacker dag öppnar dörren. Och han är varken blygsam eller försynt. Han tummar på allt och plockar på allt. Under hans fingrar blir allting slitet och utnött.

(Forts. å sid. 14.)

rådslag av en dittills okänd demokratisk anda, av en ärlig och nykter vilja till fred i Europa och av folkmakt bakom den viljan. Sedan dess ha visserligen såväl Englands som Frankrikes arbetareskaror för tillfället övergivit ställningen som regeringspartier, av 1924 års sådd i folkförbundet blev ingen skörd, men det året visar dock, vilken väg folken i Europas länder ha att vandra, om de vilja undvika nya förödande kapitalistkrig.

Med andra ord: den internationella socialdemokratien är för närvarande världsfredens säkraste garant. Med starka arbetareregeringar i de olika länderna kan krigsfaran begränsas till ett minimum för att slutligen helt utrotas. Men skall så ske, då måste folken vid politiska val i respektive länder skapa säker majoritet för dylika regeringar, såsom det tyska folket nyligen gjort. De tyska kvinnorna icke minst. Det landets kvinnor vilja inte längre ha

en kejsarlig överste krigsherre med en regering av generaler och diplomater, ty den tingens ordning kostade dem för fjorton år sedan blodiga offer. Frankrikes kvinnor äro alljämt politiskt omyndiga och sakna rätt att säga ifrån, om de vilja ha en demokratisk fredsminister. Nästa år skall världen lyssna på det engelska folkets, även de engelska kvinnornas röst.

Och i år väljer Sverge. Vårt land är ingen stormakt. Vi förskonades också från de direkta krigsfasorna, vi undgingo att smittas av de mäktigas värsta krigsgift. Men vi ledo ändå såsom en del av det lidande Europa, och vi skola lida ännu värre, om detta Europa blir scenen för nya krigsdramer. Som ett folk bland folken ha vi ansvar, och som Hjalmar Brantings folk ha vi ärorika demokratiska traditioner att följa. Vi ha redan haft arbetareregeringar, som vunnit respekt och anseende ute i världen, vi ha som folk redan hun-

nit visa, att vi förstå, vad tiden kräver av kulturfolken. Nu gäller det för oss att ånyo hävda vårt demokratiska anseende och bära det ansvar, som faller på oss såväl nationellt som internationellt.

Om Europas kvinnor förstode världskrigets hemliga maskineri lika väl som de fått lära sig förstå ett världskrigs fasor, om de finge tillfälle att kasta ett öga bakom diplomatkulisserna och se, hur världsfinsens furstar hittills använt de levande folken som pjäser i storkapitalismens schackspel, då — ja, då skulle varje ärlig och anständig kvinna känna sig kränkt och skymfad, så sant som hon är livets bärarinna och vårdarinna.

Som kvinnor rösta vi därför också socialdemokratiskt. Som svenska kvinnor lägga vi i höst våra röster för Arbetarepartiet. Vi vilja nämligen fred. Och vi skapa med våra röster garanti för fred.

Kvinnliga soc.-dem. kandidater till riksdagsvalet.

Vi presentera här kvinnliga kandidater till riksdagen, Flera kvinnor äro uppsatta men tyvärr är provvalet ej klart då tidningen går i press. Dessutom är Ida Svensson, Klippan, uppsatt men ha vi ej erhållit något porträtt av henne.

Agda Östlund, Stockholm.

Olivia Norägren, Trälleborg.

Stina Ekberg, Solna.

Agnes Söderqvist, Västerås.

Anna Visborg, Stockholm.

Olga Lindström, Halmstad.

Inez Wickström, Söderhamn.

Sigrid Gillner, Norrköping.

Blenda Björk, Tomelilla.

Hedvig Andersson, Hallsberg.

Ellen Svedberg.

Hildur Alvé.

Kvinnorna och folkpensionsförsäkringen.

Av Olivia Nordgren.

Då den allmänna folkpensioneringen år 1913 genomfördes ansågs därmed ett betydande steg vara taget på socialförsäkringens väg. Syftet med densamma var att tillförsäkra våra åldringar ett ekonomiskt stöd på gamla dagar, och våra invalider hjälp vid varaktig arbetsförmåga, avpassad efter graden av densamma, och därmed bespara dessa båda kategorier förödmjukelsen av att behöva anlita fattigvården. Utan tvivel har också denna socialreform varit till gagn för många, särskilt å landsbygden, där levnadskostnaderna äro mindre än i städerna, och många gamla glädes säkert åt sin lilla "pension" och välsigna den lag som tillförsäkrat dem densamma.

Men å andra sidan torde det icke kunna förnekas att vår folkpensionering i sitt nuvarande skick långt ifrån fyller de krav man kan ha rätt att ha på en verklig folkpensionering. Därtill äro pensionsbeloppen allt för små och otillräckliga. Särskilt förorstädernas vidkommande där hyror och övriga levnadskostnader äro höga. Här måste de medellösa gamla anlita fattigvården vid sidan av folkpensionen om de skola kunna existera. Men även för landsortsstäder och industrisamhällen, ja för landet i dess helhet, äro de nu utgående pensionsbeloppen otillfredsställande. "Det blir för litet att leva på och för mycket att dö av", brukar man ofta säga om dessa pensioner, då man vill precisera deras otillräcklighet.

De belopp, som fastställts som inkomstgräns för rätten till pensions-

tillägg, äro satta aldeles för låga och stå icke i överensstämmelse med nuvarande levnadskostnader eller nu gällande penningvärde.

Åldersgränsen för inträdandet av rätt till pension, 67 år, är däremot för hög, särskilt när det gäller kroppsarbetarna, och i allra högsta grad industriens arbetare, vilka i regel äro utslitna vid en långt tidigare ålder. Att understöd från välgörenhetsfonder o. d., eller pension och gratial från arbetsgivare samt sjukbidrag från sjukkassa räknas som inkomst, och pensionsbeloppen härigenom minskas för pensionärerna tillhöra också de ting, varöver otillfredsställelse råder. Det torde emellertid kunna diskuteras vad som i dylika fall är rättast och riktigast.

Vidare är det en kategori av åldringar, som befinna sig i en ännu sämre ställning än det stora flertalet, nämligen de, vars oförmåga till arbete inträtt före utgången av år 1918. För dessa utgå nämligen pensionstilläggen med endast 150 kr. för man och 140 kr. för kvinna, mot resp. 225 och 210 för övriga. Upprepade gånger har framställningar gjorts till riksdagen om en förbättring i deras ställning, men har detta av ekonomiska skäl avvisats.

Om det sålunda måste anses vara konstaterat att lagen om allmän folkpensionering i viss mån blivit missräkning och att denna lag är behäftad med vissa brister, så är det dock särskilt en grupp av samhällsmedborgare, nämligen kvinnorna, mot vilken lagen ifråga innebär uppenbara orättvisor.

Och dessa orättvisor inskrevos i lagen, vid dess genomförande år 1913, i trots av starka protester från kvinnorna över hela landet. Men kvinnorna ägde den gången ingen medbestämmanderätt i den lagstiftande församlingen, och man aktade icke nödigt, att lyssna till deras röster. De ha därför, redan från början, kommit i en betydligt ogynnsammare ställning i pensionshänseende än männen.

Sålunda beräknas, enligt nu gällande bestämmelser, pension på avgifterna för kvinnorna efter en lägre procentsats än för männen (70 proc. för männen, 56 proc. för kvinnorna), varigenom kvinnornas avgiftspension, trots erlaggande av samma pensionsavgifter, blir lägre än männens. (Kvinna erhåller $\frac{4}{5}$ av det pensionsbelopp som utgår till man, vid lika inbetalningar.) Precis som om kvinnornas pengar hade ett mindre värde!

Vidare påföres gift kvinna, som icke taxerats för egen inkomst, endast grundavgiften, som är 3 kr. pr år, medan övriga inbetalda pensionsavgifter, vilka ju dock utgå ur det gemensamma boets inkomster, helt kommer på mannen, varigenom han ensamt berättigas till den högre avgiftspensionen. Härigenom komma särskilt änkor och fränskilda eller övergivna hustrur i en synnerligen ogynnsam ställning i pensionshänseende. Ligger man härtill att det för de lägsta inkomsttagarna, eller medellösa, ur allmänna medel utgående pensionstillägget är lägre

för kvinna än för man, torde det stå klart för var och en att pensionslagen är orättvis mot kvinnorna och bör ändras.

De skäl, som vid lagens genomförande framfördes för att kvinnorna skulle sättas i en sämre ställning än männen, förefalla att vara föga sakliga. Kvinnorna bli tidigare invalider, de leva längre än männen, äro ett par av de anförda argumenten. "För kvinnan fordras i regel mindre för uppehållet än för mannen", lyder en annan bekant sentens, som brukar gå igen när det gäller löneförhållanden ifråga om män och kvinnor, och som återfinnes i ålderdomsförsäkringskommitténs år 1912 avgivna betänkande. Samma kommitté har äran av att ha författat nedanstående tänkvärda sats:

"Särskilt de kvinnor, vilka under sin hälsas dagar fyllt den även ur samhällelig synpunkt viktiga uppgiften såsom husrur och mödrar, eller i hemmet arbetande familjemedlemmar, skola sannolikt, när de bliva invalider, i stor utsträckning beredas tillfälle att bo kvar hos sina barn — vilka modern i regel står närmare än fadern — eller hos andra anhöriga och trots invaliditeten vara till nytta eller hjälp i hemmet."

(Forts fr. sid 11.)

Han stryker sin hand över familjeförsörjarens ansikte, så att det blir bittert och förgrämt och husmoderns blir sorgset och blekt.

"Ingen behöver dö av svält i vårt land", säga de borgerliga, "och ingen har heller gjort det." Inte officiellt kanske. Statistiken har inga siffror under en sådan rubrik. Men vi inom arbetareklassen veta, att arbetslösheten krävt många dödsoffer. Arbetslösheten har många lungsotsoffer på sitt konto. Undernärdeheten, bitterheten och den nödtvungna sysslolösheten undergräva livskraften och levnadsmotet, och sedan är fältet fritt. Efter en längre arbetslöshet, en råkall hösts och en vinters svält och köld är kroppen väl förberedd för den hemska proletärsjukdomen. Mången arbetare och arbetarehustru vet det, och mången mor vet det också. Vi, som dagligen se arbetslöshetens verkningar på nära håll, vi veta det, vi.

Men tyvärr kunna vi icke helt och

Märk orden: "skola sannolikt" och "i stor utsträckning". Kommittéerna ha alltså grundat sina beräkningar på förmodanden och ej på fakta. Och på förhand insett att dessa förhållanden som de här så vackert målat, icke kunde komma att gälla alla, utan endast i viss utsträckning, vilken man hoppades skulle bli "stor".

Sedan dess ha kvinnorna fått säte och stämma i riksdagen, även om deras antal är ringa och deras ord icke väga vidare tungt. De kvinnliga riksdagsrepresentanterna begärde också i motion vid 1926 års riksdag likställighet mellan män och kvinnor i pensionshänseende, vilken hemställan emellertid avlogs under hänvisning till att frågan var föremål för utredning. Meningarna tyckas dock numera inom vissa myndigheter vara för en ändring i dylik riktning.

Vid årets riksdag har emellertid, som bekant, frågan om en revision av folkpensionsförsäkringen i hela dess vidd förts fram genom en socialdemokratisk gruppmotion, vari påyrkas utredning angående dels höjning av pensionsbeloppen, så att dessa bli tillräckliga att leva på

samt sänkning av pensionsåldern, och dels likställighet mellan män och kvinnor i pensionshänseende m. m. Och riksdagen gick in för en allsidig utredning av frågan. Från högerhåll förelåg emellertid också krav på revision av folkförsäkringen, men i försämrande riktning.

I vilkendera riktning revisionen av denna för våra invalider och åldringar så betydelsefulla fråga kommer att gå, kan bli beroende av valutgången i höst.

Kvinnorna i val ha nu möjligheter att avskaffa de orättvisor som begåtts mot dem under femton års tid. Må de visa att de ha vilja och förstånd att göra detta. Arbetareklassens kvinnor ha här ett viktigt intresse att bevaka. Det gäller trygghet för ålderdomen och det gäller rättvisa mot kvinnorna. Alltså böra de "kvinngrant" möta upp vid valurnorna i september och rösta på det parti, som vill en förbättrad och rättvisare folkpensionering åt såväl kvinnor som män:

Arbetarepartiet och Socialdemokraterna!

villigt böja sig under ett ok, som de för länge sedan kunnat avkasta.

Vi stå nu åter inför ett val och utgången av detta ligger i vår egen hand. Det beror på oss själva om vi skola erövra den erforderliga majoriteten i andra kammaren. Ingen likgiltighet får längre förefinnas inom arbetareklassen och varje valskolkare måste agiteras fram till valurnorna. Och i den agitationen kan vem som helst engagera sig. Det gäller inte så mycket att ställa sig till förfogande i den offentliga agitationen som i den enskilda, den privata. Den offentliga agitationen träffar sällan valskolkarna, den träffar i regel endast dem, som förut äro vakna och intresserade. Och enbart för att få en effektiv arbetslöshetsförsäkring genomförd, bör varje man och kvinna inom arbetareklassen sätta till hela sin energi för att hemföra segern åt socialdemokraterna, och därigenom trygga sin egen ställning i samhället.

BJÖRNCIRKUS I BORLÄNGE

Det ser ut att vara ont om valnummer i år för de borgerliga, särskilt för högern. Nedrustningsbeslutet och skolreformen söker man ju göra sitt bästa utav, men när man skall ut och tala till folkets stora massa äro dessa inte riktigt lämpliga. Då vill man ha något annat, som bättre kan sätta känslorna i rörelse. Och så hittade en förslagen borgerlig journalist på fru Björn i Borlänge. Hon skulle bli det stora valnumret. Men "Björndansen från Borlänge" har inte alldeles fått det mottagande, som man väntat, kanske till största delen beroende på att den socialdemokratiska pressen serverat en del obehagliga upplysningar i saken. Vi skola här i korthet söka relatera "fallet Björn".

Hembagerierna ha den senaste tiden varit lysande affärer, och deras innehavare ha på dem gjort goda vinster. I regel drivas dessa bagerier med liten personal, varför man lätt kunnat kringgå 8-timmarslagens bestämmelser. Hembagarna ha heller inte varit så noga med att följa livsmedelsarbetarnas avtal, varför de kunnat framställa sina varor med billigare arbetskraft än andra bagerier och följaktligen stått sig bättre i konkurrensen.

Nu har emellertid Livsmedelsarbetareförbundet sökt att komma till rätta med dessa förhållanden. Man har fordrat att även hembageriernas innehavare skulle följa de avtalsliga bestämmelserna. Så gjorde även Livsmedelsarbetareförbundets avdelning i Falun-Borlänge. Tre hembagerier i Borlänge vägrade emellertid att ställa sig avtalet till efterrättelse. Fackföreningen gjorde då som alltid annars, när man vill komma till rätta med en tredskande ar-

betsgivare: hembagerierna förklarades i blockad. Två av dem träffade då uppgörelse, men den tredje vägrade att gå med på någon som helst uppgörelse med den fackliga organisationen. Hon åberopade sin näringsfrihet, hon ville själv bestämma personalens löner och hon ville inte ha någon främmande inblandning i sina affärer o. s. v. Det var fru Agnes Björn.

Blockaden mot fru Björns hembageri fortsatte och blev ganska effektiv. Den tredskande kvinnan ville emellertid inte vara med om någon uppgörelse utan avspisade ganska framt förhandlingsdelegerade. Och så blev hon "upptäckt" av borgerligheten. Tack vare sitt medlemskap i Allmänna valmansförbundet. Blockaden blev känd även utanför Borlänges gränser. Högertidningen i Falun skrev en litan om "blockad-terrorn" och så kom historien även till Svenska Dagbladets kännedom. Denna tidning sände en medarbetare till Borlänge, vilken sedan producerade en gråtmild artikel i Sv. D., vari fru Björn framställdes som "en ensam kvinna, vilken heroiskt kämpade för sin egen och sina 10 minderåriga barns existens". Kampen fördes mot en maktlysten fackförening. Historien, sådan den var upplagd i Svenska Dagbladets spalter, väckte naturligtvis uppseende. En del borgare började sända bidrag till "den ensamma kvinnan" och efter hand inflöt ganska många tusenlappar. Svenska Arbetsgivareföreningen tecknade icke mindre än 2,000 kr. Sedan fru Björn fått sin beskärda del skulle resten avsättas till en fond för bekämpande av fackförenings-tyranniet.

Hur förhåller det sig då i verklig-

heten med "den ensamma kvinnan, som kämpar för sin egen och sina 10 smås existens"? Fru Björn är ingen ensam kvinna. Hon är gift med en man, som ägnar sig åt det hedervärda målaryrket. Mannen har arbete, vilket inte alla målare ha, och hans förtjänst är tillräcklig för att försörja familjen. En del av "de 10 små" äro dessutom i den åldern, att de — om nöden verkligen stode för dörren — själva skulle kunna hjälpa till att försörja familjen. En är medicine studerande, ett par ha avlagt studentexamen och några av de andra gå för närvarande i läroverket. Den björnska familjen har dessutom under de senaste åren fått en del arv, varjämte hembageriet naturligtvis lämnat en viss inkomst. Så någon nöd torde inte vara för handen. Hade alla arbetarhustrur det ekonomiskt lika bra ställt som fru Björn, skulle mycket vara vunnit.

Talet om "förföljelserna" mot fru Björn är också av samma värde. Fackföreningens åtgärd är fullt befogad. Av intresse kan det vara att veta, huru övriga bageriidkare i Borlänge se på fru Björns martyrskap. En bagarmästare Sylvén i Borlänge gjorde för någon tid sedan ett uttalande för Dala-Demokraten, däri han helt enkelt förklarade, att han icke kunde se annat än att blockaden mot fru Björn var fullt berättigad. Hur skulle det gå, om undantag skulle göras för ett bageri och detta skulle få driva sin rörelse med billigare omkostnader än de andra? frågade han. De arbetslöner, som andra bageriägare utan att ruineras kunna betala, bör även fru Björn kunna betala, ansåg hr Sylvén. "Björndansen i Borlänge" är så-

Enhetsskola eller parallellskolesystem?

Det gäller att slå vakt om vad som vunnits.

Om någon fråga borde stå över partierna, så är det förvisso uppfostrans- och undervisningsfrågan. Detta har så många gånger och från så skilda håll påpekats, att det blivit till ett slagord. Men tyvärr tycks denna självklara sak allt fortfarande falla inom de fromma önskningsområdena. En långt ifrån obetydlig del av vårt folk kommer inte utanför den egna trånga kretsen, när det gäller att taga ståndpunkt till reformer inom skolans organisation. "Folkskolan bör endast bibringa de lägre klassernas barn de insikter och kunskaper, som de behöva för sina rent praktiska värv. Bildning och kultur böra vara till endast för de styrande klasserna, inte för de styrda." Dessa och liknande antikverade meningar ha ännu anhängare bland oss.

Belägg för ovan gjorda påstående giver högerns valmanifest, som i skolfrågan upptager kravet på en revision av 1927 års skolbeslut. "1927 års skolorganisation måste göras om", yttrade amiral Lindman i ett av sina stora anföranden. Utan tvivel var 1927 års skolbeslut, som högern nu arbetar på att förfuska, en seger för demokratin, även om den ej på långt när kan sägas ha fört fram till målet: varje barns lika rätt till den utbildning som på bästa sätt frigör och främjar de fysiska och and-

lunda inte så märkvärdig som en del borgerliga tidningar gjort den till. Och som valnummer torde den numera inte alls lämpa sig. Det skall vilja stor rädsla till för "blockadterrorn" om man i blockaden mot fru Björn, som även av arbetsgivare erkänts vara fullt berättigad, skall kunna se ett utslag av "fackföreningstyraniet". Och pratet om, att fackföreningen vill taga brödet ur munnen "på en ensam kvinna och hennes 10 små barn" torde efter de upplysningar, som här lämnats, vara reducerat till sitt rätta värde. Det är fru Björn själv som bär skulden till blockaden, och något martyrskap för henne kan man långt ifrån tala om.

O. N.

liga krafter, som slumra inom detsamma.

Kravet på folkskolan såsom den för hela folket gemensamma barn-domsskolan, som man nu hoppats se förverkligat, är lika gammalt som folkskolan själv, framsprunget som det är av ovederläggliga sociala och pedagogiska skäl, ett rättfärdighetskrav, som bland sina målsmän kunnat räkna med landets främsta pedagoger. Men förvisso har det varit hårdbruten mark, det här gällt att bereda. "Fåfångans skolor", som någon kallat de med folkskolans klasser parallella avdelningarna vid läroverk och privatskolor ha varit och äro allt fortfarande omhuldade även inom sådana folklager, där man kunnat vänta annan och bättre förståelse för det rättfärdiga i botten-skolekravet.

Programmet för 1927 års skolreform framställde som grundläggande princip att skolväsendet i sin helhet skall i organisatoriskt avseende utgöra en sammanhängande enhet med folkskolan såsom den grund på vilken övriga läroanstalter, organiskt förbundna med varandra, bygga. Inom den blivande skolorganisationen bör följaktligen finnas rum för allenast en enda av staten understödd barn-domsskola. Vad den kvinnliga ungdomens undervisning beträffade framhölls, hurusom "kravet om beredande av olika möjligheter för att ungdom, manlig såväl som kvinnlig, att av samhället tillförsäkras den utbildning, som den individuella utrustningen medger och som medborgarskapet förutsätter såsom nödvändig, innesluter en djup och ofrånkomlig rättvisa".

Parallellskolesystemet skulle avskaffas, enhetsskolesystemet skulle genomföras. Staten skulle inte längre giva understöd till "fåfångans skolor".

Några bärande skäl för parallellskolesystemets bibehållande kunde inte heller av oppositionen vid 1927 års riksdag framställas. Att en tidig differentiering i undervisningen skulle vara en nödvändig förutsättning för framgång inom den högre undervisningen hade visat sig ej hålla streck. De kommunala mellanskolornas arbetsresultat vittnar om att folkskolan duger att bygga

på. Utredningen angående antalet godkända lärjungar i realskoleexamen visade med önskvärd tydlighet, att talet om en lägre kunskapsnivå vid mellanskolan än vid statsläroverken icke hade något verkligt underlag. Procentuellt lågo tvärtom de senare vad examensresultatet beträffade under.

Men beslutet om 1927 års skolreform blev dock endast ett halvt steg mot målet — man vågade ej taga steget fullt ut. Beslutet fattades såsom ofta är fallet, då det gäller viktiga frågor, i kompromissens tecken. Visserligen skall enligt nämnda riksdagsbeslut i de flesta kommuner den högre skolan byggas på den sexåriga gemensamma botten-skolan, men åtminstone i våra tre största städer skall övergången jämnas genom att gossarna redan från fjärde klass folkskola föras över till en femklassig realskola: Alltså trots allt parallellskolesystem även i fortsättningen. Och ändå är högern icke nöjd. Den konstaterar med förtjusning, att tillströmningen till de blivande 4-klassiga realläroverken varit synnerligen obetydlig. "Majoriteten i skolutskott och kamrar kunde hr Rydén leda dit den själv icke ville gå, men han kan icke förmå föräldrarna att utan nödtvång skicka sina barn i en skola som icke äger deras förtroende", har hr Lindman yttrat. Att de flesta av de barn, som skulle sökt att vinna inträde i de nyinrättade skolorna, redan voro i läroverken, eftersom de övergått från folkskolans tredje klass, det talar man ej om, lika litet om vad som gjorts för att minska intresset och omintetgöra förtroendet för dessa skolor. De passa icke för överklassens barn, det är den enkla sanningen.

Vad den högre flickundervisningen beträffar har den Ekmanska regeringen dragit växlarna på framtiden, vilka icke inlösts. Det är beklämmande att läsa riksdagsreferaten angående behandlingen av den kommunala flickskolan. Den kunde ha blivit en skola för de verkliga begåvningarna inom våra folkskoleflickklasser — den blir det näppeligen. Ecklesiastikministern har tydligtvis ej haft någon egen mening utan låtit sig påverkas alltför starkt

(Forts. å sid. 20.)

— — —
 Världens räknekonst
 den vanliga borgerliga matematiken
 det är en av de finurligaste
 och äldsta konsterna.
 Det är öga för öga
 och tand för tand
 — men helst två ögon för ett —
 och trettio silversiklar för en kyss
 — — —

En hyperelegant mötespublik och en äldre, mildt blickande dam i talarestolen. Hon talar om våra stora minnen, om en Gustav Vasa, en Gustav Adolf och en Karl XII. Fosterlandet det är Lützen, Breitenfeld, Narva och Bender, kanondunder och annan krigsmusik. Fosterlandet är i fara!

Hon talar även om hemmet, nationens och kulturens solida grundval. Vilken lycka dväljes ej i hemmets lugna sköte? Där får det uppväxande släktet genom fars och mors ömma vård en färdselkost av kärlek och moral för resan genom livet. Där är lugn och vila efter dagens arbete, där är den stilla och djupa kärlekens tempel. Hemmen äro i fara!

Nu talar hon om religionen och om vår rena lutherska tro, om from barnatro med all dess skyddande kraft. Religionen är i fara!

Vår urgamla frihet är också i fara, likaså förnöjsamhetens och enkelhetens stora dygder. Arbetsglädjen är svårigen hotad.

Rättssamhället är i fara, värnet kring individens frihet — och egendom. Detta värn är det viktigaste av allt, ty det oinskränkta privata ägandet är samhällsansvarets urkälla.

Nu talar hon om konungen och alla goda svenskers plikt att sluta upp kring honom.

Så kommer receptet på vad som

är att göra för att de goda krafterna skola segra: Rösta med högern för att ej fosterlandets, hemmets, arbetsamhetens, enkelhetens, religionens och frihetens fiender må segra!

Vilka äro dessa fiender? Talarinnan svävar icke det ringaste på målet, då hon förklarar att det är arbetarna, socialisterna.

Det eleganta auditoriet — det är mest kvinnor — applådera. Handflatornas smatter säger: här är en trogen skara till värn för fosterlandet och allt det andra. Vi skola nog göra vårt, var lugn för det, och vi skola förvisso se till att våra hembiträden åtminstone på valdagen äro i vårt följ.

— — —
 Men från detta möte gick åtminstone en kvinna med sina tankar för sig. Så här resonerade hon för sig själv:

Visst är fosterlandet något mäktigt stort och betydelsefullt. Även jag, ehuru arbeterska, älskar våra djupa, trolskt susande furuskogar, våra i strålände sol glittrande sjöar, våra mäktiga, forsande älvar, de muntert hoppande bäckarna, de vajande sädesfälten och grönskande ängarna, våra leende byar, allt! Icke kan den lärda damen fränkänna mig fosterlandskärlek, ej heller tror jag att min fosterlandskärlek är av sämre slag än hennes.

Väl kan sant vara att jag ej ser något så mäktigt stort och ensamt betydelsefullt i vad historiens hjältekungar gjort eller icke gjort. Fastmer tror jag att deras väg gått många gånger onödigt fram över fattiga landsmäns och andras lik. Nog ha de vägarnas beträdande medfört mycken jämmer och veklagan i tusenden och hundratusenden hem.

Kvinnor och barn ha mist sina stöd och störtats i djupaste elände. Vad stort och skönt kan ligga i härjningar i länder runt omkring vårt land? Brända städer och byar, brända och skövlade hem, hem som varit lika älskade som våra varit och äro.

Kanske voro dock mord- och brandtågen nödvändiga i en tid som ej ens tänkte på att bättre fanns. Vår tid må ej döma över den som varit. Men skola vi därför förhärliga det som vi med största möjliga tillmötesgående endast kunna kalla för ett i bästa fall nödvändigt ont? I stället för att blygas över vår andel i det förskräckliga som timat? Och därför att vi icke med makt strävade efter att finna en ny och bättre ordning?

Frågan är fri.

Och så var det frågan om hemmet. Visst är mitt hem fattigt och armt, men älskar jag det mindre för det? Vi ha slitit, min man och jag, för att få det lilla vi ha. Ingen kunde lida mera än vad vi gjorde när arbetslöshet stötte till och vi med nöd och näppe lyckades rädda vårt bohag från att återtagas av möbelhandlaren, då en och annan månadsbetalning dröjde. Han ägde ju allt, enligt kontrakt och juridik, fastän nästan alltsammans var betalt. För oss har det många gånger varit med yttersta nöd kvartalshyran, den alltid stegrade kvartalshyran, kunnat i tid betalas. Vi ha måst halvsvalta veckor igenom för att få ihop pengarna, i annat fall hade vårt hem för länge sedan varit ett minne blott.

Nog veta vi av arbetareklass vad det vill säga att kämpa för hemmet.

Hur kan det komma sig att hyrorna även i gamla hus blivit så höga? Dessa hus kosta ju ägarna en obe-

tydlighet endast. De kunna ej tala om höga byggnadskostnader.

Men de äga husen och eftersom det råder brist på bostäder är det bara att ideligen pressa upp hyrorna. Huset är världens egendom och med den gör han vad han vill. Det var ju denna egendomsordning den lärda högertalarinnan så varmt prisade — den var ju så genomdungen och i allo förträfflig!

Därför arbetades det på det hållet intensivt för att få bort hyresstegringslagen, som en tid hindrat ägare av gamla fastigheter att skära guld med täljknivar. Vad gjorde det att de fattigaste hemmen blevo ännu fattigare, huvudsaken var att den heliga äganderätten, rätten att fritt från alla band få disponera över det ägda, icke på minsta vis sattes i fråga.

Vi fattiga trängdes ut till förorterna av städerna, där ännu hyrorna voro något så när drägliga. Men så läto de kommunala myndigheterna anlägga ordentliga gator där, draga dit spårväg, vatten- och avloppsledning. Detta skedde på samhällets, d. v. s. på allas vår bekostnad. Vi få igen sådant på kommunaldebetsedeln.

Vad hände? Jo, att även förorter- nas fastighetsägare höjde hyrorna, så att de kommo i nivå med dem i städernas centralare delar. Fastighetsägarna förklarade att nu voro förorter- na lika bra att bo uti som själva staden och med de ökade bekvämligheterna — som massan av folket får betala — ökades efterfrågan på lägenheterna. Nu var stunden kommen för "ägarna" att ta betalt. Deras var allt och i hyresannonserna skröts med spårväg, vatten och avlopp.

Var det belöningen för sparsamhet, för egen energi, dessa fastighetsägare sålunda inhöstade? Nej och tusen gånger nej! De ockrade på en mot dem av oss och alla gjord välgärning. Och detta tillvägagångs- sätt hade den fina och lärda talarin- nans fulla gillande — men ändock talade hon så vackert om hemmens, de lyckliga hemmens välsignelse! Var det bara fastighetsägarnas hem hon tänkte på? De förut förmögnas? Ligger nationens styrka och framtid blott i de hemmen? Ånej.

Damen i talarestolen talade också om fackföreningarna, dessa som "hindra folk att hederligt försörja sig när det så vill". Hon talade om strejkerna som förlama näringslivet och åsamka landet så stora förluster. Fackföreningarna voro av ondo, ty de dödade friheten!

Visby: A. B. F:s 22:a grupp rastar på Stora Karlsö.

Friheten att leva så som man gjorde för något tiotal år sedan! Var detta en frihet av så stort värde? Det är fackföreningarna, som dödat den friheten och detta må räknas dem till evärdlig förtjänst.

Varför talade hon ej om de stora lockouterna, äro ej de lika förödande som strejkerna? Besynnerligt att en rättrogen högerdam ser frihetens fiende i arbetarnas organisationer, men ej i arbetsgivarnas, i Svenska arbetsgivareföreningen. Kallas ej sådant enögighet eller något ännu värre?

Märkvärdigt att fastighetsägarnas, arbetsgivarnas och penning- ägarnas parti prompt håller före att i det har religionen sitt säkraste stöd, denna religion som fått sitt namn och sitt huvudsakliga innehåll av en som ej ens hade en sten att luta sitt huvud emot, denne som drev månglarna ur templet och förklarade himmelriket vara hart när omöjligt för den rike att vinna.

"Tag allt vad du har och giv åt de fattiga!" så sade den store stiftaren av kristen religion. "Nyttja din äganderätt till att utplundra de fattiga!" ropa nu de som i tid och otid förklara sig vara kristendomens sanna anhängare.

Denna lilla motsägelse hade helt och hållet undgått den talande högerdamens uppmärksamhet. Varför?

Hur kunde den eleganta publiken applådera talet om förnöjsamhetens och enkelhetens stilla glädje? Dessa,

som värdera varandra och sig själva efter siffrorna i taxeringskalendern och som hämta sina toaletter direkt från Paris! Vilken upprörande humbug...

Lika var det då hon talade om arbetsamheten, om skaparglädjen. Tänke sig bara att de granna lek- saksdockorna inbilla sig att de vilja slå ett slag för arbetsamhet och enkelhet! De måtte besitta förmågan att aldeles glömma sig själva, vilket ju kan vara vackert ibland, men inte i detta sammanhang.

Så var det talet om den trogna vakten kring konungen. Men är det inte så i alla fall att just här i landet har det varit de stora herrarna, den högre och förmögnare adeln, som en tid på världen gjorde allt vad de förmådde för att konungen över landet skulle residera så långt från våra gränser som möjligt — därigenom fingo de rika driva sitt spel med de fattiga och med kronans gods bäst de gitte. Vi ha haft kungamördare även här i landet, men vilka voro släktingarna och ståndsbro- derna till dem? Vilka intrigerade mot kungamakten när den ställde sig på folkets sida. Karl XI:s historia ger besked härom. Vilka hade sina hejdukar ute på mordstig för att göra en folkets man som Engelbrekt huvudet kortare? De stora, de som slagit under sig landets rikedomar, de som voro rädda att rättvisligen mista något av orättfånget gods, dessa var det som gjorde allt detta.

Bara ibland har kungligheten varit höjd till skyarna av de stora, t. ex. när Oscar II lät sex kanonbåtar och flera hundra man militär vända vapnen mot de hungrande arbetarna i Sundsvall år 1879. Eller när Gustav V år 1914 talade på borggården mot det fattiga folkets vilja. Då var det jubel och klang.

Vilken bottenlös humbug, vilken förfärande, diamanthård egoism! Alltid ha de stora ställt det egna intresset framför det gemensamma och, när något gått dessa emot, revolverat. Men alltjämt utge de sig vara den lagliga ordningens män. Ett ärelöst falskspel och ingenting annat.

Nej, vi arbetarekvinnor äro för kloka att fångas av förljugen högeragitation. Gäller det strid för hemmen kan ingen ge oss råd, ty vi ha erfarenheter i den vägen. Men vi vilja slåss för de små hemmen som främst fordra stöd. Därför stödja vi arbetarepartiet och skola veta att på valdagen gå fram med makt.

Textilia.

Ett möte.

Jag träffade dem alla på en utflykt i det gröna någon dag i juli. De voro glada och sågo friska och hurtiga ut, som unga människor nu för tiden.

Kanske voro de inte heller så unga som vid första påseendet. De flankerades av ett par herrar i trettioåren. Synbarligen hade ingen av dem gjort sitt val och därför kunde dessa sex flickor hålla samman. Jag var du och tout med dem alla och de låtsades bli mycket glada åt att få se mig.

De frågade varför jag var ute och for, när jag kunde få vara hemma i lugn och ro, och när jag talade om för dem att jag just nu var valagitator, satte de upp en lustig min. Och då fick jag lust att titta på dem litet närmare.

Det var Sara, rund och röd. Hon höll sig intill den unge mannen, Fredrik, och det syntes nog att hon kunde göra vad som helst för hans skull. "Har du rösträtt, Sara?" var min första fråga. "Det vet jag inte, tant", svarade hon och färgen steg.

— Hur gammal är du då?

— Jag har nyss fyllt 22.

— Ja, då är du ur räkningen!

Sara såg lättad ut och tittade på Fredrik, som ville hon säga: "Ser du hur ung jag är."

Så vände jag mig till Margareta:

— Än du då, Margareta?

— Jag kallar mig för Greta, tant lilla!

— Jag frågade om du har rösträtt!

— Har inte Sara, så har väl inte jag, det skiljer så litet på oss i ålder!

— Är ni födda samma årtal?

— Nej, tant, vi ha inte samma årtal!

— Kunde nog tro det, naturligtvis är du röstberättigad, så du bör begagna din röst rätt vid de kommande valen!

Margareta såg riktigt ledsen ut. Hon lade sitt vackra huvud på sned och såg på mig med blickar som kunnat röra en sten.

— Aek, snälla tant, begär inte detta av mig. Jag känner ingenting om partier och sådant och politik är inte för unga flickor. För resten, vem säger mig vilket parti som är det rätta?

Då inföll Johanna: "Du mätte skäms Greta! Har du inte både far och bror som du kan få informationer av. Att en annan stackare inte vet vart man hör är inget underligt. Men du —"

Greta vände sig uttråkad bort, tog Fredrik under ena armen och Sara i den andra och drog iväg. Men Johanna stod kvar.

"Lilla tant", sade hon, "jag känner mig här som femte hjulet under vagnen fast jag egentligen borde vara det sjätte. Dessa flickor, som draga mig med sig äro snälla och präktiga, men de förefalla så tomma. Jag vill så gärna intressera mig för politiken, men jag har ingen att resonera med. Jag tror att jag är ganska radikal och det är visst modernt att tillhöra frisinnade kvinnor, men jag vet inte om det är klokt. Jag hörde en av mina kamrater tala med sin man om den saken. Han är konservativ och hon ville visst vara radikal men hennes man sade henne att frisinnade kvinnor voro fullständigt maktlösa vid valen. Är det sant, tant?"

— Ja gå de fram under egen partibeteckning så skulle jag tro det!

Där kom Magdalena, slank och hög, med hatten i hand icke så mycket för värmens skull som för att det tog sig så bra ut.

— Vem talar om vatten här?

— Vi tala politik!

— Men jag hörde tant säga något om "torra" och jag trodde verkligen att någon blivit våt och för resten är politik något rysligt torrt!

— Det kan väl vara, Lena, men den borde du allt sätta dig in i ändå!

— Aldrig i livet, tant. Skulle jag spilla min korta, sköna ungdomstid på något så tråkigt! Vad tror tant min blivande man skulle säga om jag fick den flugan? Han, som vill se mig glad och ljuv och kvinnlig, som väljer mina hattar och köper mitt puder, han skulle aldrig förlåta mig!

— Jaså, du är förlovad, det visste jag inte.

— Inte jag heller, sade Jacob. Han hade länge svärmat för Lena, som hade flirtat rätt så bra med honom utan att den stackars Jacob kunnat göra sig någon förhoppning. Nu fick han klart besked.

— Vem är offret? frågade han litet spydigt.

— Det är jag, sa' Lena, och för resten skall jag säga er, att om jag går och röstar så blir det på min fästmans parti, så mycket ni vet!

— Ja, du har alltid varit en gås, inflåkade Emma. Din fästmans parti är du. Eller han ditt. Men inte för att jag skulle nedlåta mig att gå och rösta! Vem skall man rösta på? Man känner ju inte karlarna, för några kvinnor ta de ju aldrig med! Varför skola vi kvinnor gå och rösta in män? Låt dem sköta den saken själva! De hålla om mandaten lika hårt som de hålla om pungen när det gäller hushållspengarna och sen ge de katten i kvinnorna. Bara vi rösta in dem litet varstans och ge dem god mat så äro vi bra!

— Men vilken visdom, Lena, var har du fått den ifrån?

— Jag har väl hört pappa därhemma. Aldrig var det något annat än "det begriper du inte", eller "det kan inte din stackars hjärna fatta", när mamma frågade honom om något. Så gick hon där, liten, tyst och tunn tills hon gick ur livet. Men han var en pamp, som skulle ha sina kläder framlagda, sina skor putsade och framsatta, och allt ordnat och tillrättat när han gick ut för att delta i klubb- och för eningslivet, som kostade honom många gånger mera än de slantar han gned ifrån hushållspengarna, än av ena än av den andra saken!

— Vilken mörk tavla, Emma!

— Men den är sann, tant!

— Ja, jag tror dig. Men den hör nog till det förgångna. Ser du inte att vi kvinnor ha ett helt annat värde nu? Vi äro jämställda med männen i politiskt avseende. Vi äro friare i äktenskapet, vi äro männens konkurrenter på arbetsmarknaden.

— Ja, och ha förlorat dem som riddare och kavaljerer!

Nu var det Kristina som talade! Den sista i raden och bredvid stod Jacob, tyst,

allt flera

köpa i

Konsum

Principen är där:
sunda varor i
sunda butiker.

tills nu, då han protesterade med orden: "Nej vet du Stina, är den beskyllningen riktig? Här har Fredrik och jag uppvak-
tat er och eskorterat er som trogna vänner och bälde riddersmän och nu får jag höra detta!"

— Ja, det är ni två, sa' Kristina, men annars borde ingen kvinna göra ett uns för att få en man vald till riksdagsman. Vad göra de för oss? Och ditt parti, tant? Vad gör edra män för kvinnorna?

— Nu är du nog litet bakom, Stina! Varifrån ha kvinnorna fått sin rösträtt? Ha inte männen givit dem den? Vet du vilken del arbetarepartiets män ha i den grundlags-
ändringen? Jo, det skall jag säga dig! Hade de inte varit så bestämda i kravet på den allmänna, lika och direkta rösträtten så hade nog frisinnade kvinnor betytt mera än stackars vi, som ingenting betytt! Säg mig en reform som socialdemokratiska kvinnor opinierat för som icke vårt partis män slagit vakt ikring? Har icke vårt partis stråvan sedan dess första representation gått ut på att förbättra villkoren för de mindre be-
medlade? Slå vi inte vakt kring arbetare-
hemmen när vi fordra bättre och billigare bostäder, arbetslöshetsförsäkring, hjälp åt nyblivna mödrar, sjukförsäkring och alla de där sociala reformerna som de borgerliga betrakta som klassprivilegier, därför att de bara tänka på kostnaderna och inte på samhällshälsvinsterna av att arbetareklassens och arbetarehemmens standard förbättras. Men här står jag och pratar och jag som skulle ut och agitera. Och kanske har jag redan försökt. Nå går ni och röstar flickor?

— Det göra vi, här har du min hand på det!

— Jag har inte frågat dig, Jacob, du är (Forts. å sid. 21.)

TÄNK PÅ DE ANHÖRIGA
FÖRSÄKRA ERT LIV I FOLKET

(Forts. fr. sid. 16.)

av den riktning, som företrädes av representanter för flickläroverken och Fredrika-Bremer-föreningen. Detta kan man säga utan att på något sätt vilja underskatta den stora betydelse flickskolan haft och har för den högre kvinnliga utbildningen.

I sitt valmanifest vidgår också de frisinna de att de frånträtt sin ställning ifråga om skolreformen. Det heter, "att under övergångstiden vid tillämpningen av riksdagens beslut vissa jämkningar torde bli erforderliga". Vad dessa jämkningar innebära visa tillfyllest de ändringar i skolförslaget till flickskolestadga, som skolöverstyrelsen i enlighet med riksdagsbeslutet anser sig böra föreslå. Det gamla förslagens beteckning av den kommunala flickskolan som en överbyggnad på den egentliga folkskolan utgår och i stället angives den kommunala flickskolans uppgift vara "att utöver omfånget för folkskolans verksamhet bereda kvinnliga lärjungar ett högre mått av allmänbildning". Med uppriktig sorg måste man konstatera, att den kommunala flickskolan under sådana förhållanden ej blir vad man hoppats och trott utan i det stora hela en ny skola för överklassens barn — en "fin" skola. Men det var inte det vi önskade. Högertidningarna ha emellertid jublat över förslaget i flickskolefrågan och överse gärna med hållningslösheten.

Jag har nämnt om två valmanifest i skolfrågan — jag vill sluta att nämna om det tredje. Socialdemokratien vill "slå vakt om enhetsskoleidéns förverkligande" gent emot tillbakaträvande krafter, som vänta stöd även på detta område av det halva frisinne, vilket vid skolreformens fullföljande nu uppträder i den ångerfulla botgörarens kåpa".

Ja, låt oss slå vakt framför allt om den gemensamma barnomskolan, som betyder mest, därför att den når djupast.

Låt oss tillsammans arbeta på att göra den så god som möjligt är, så god, att den i fullaste mening blir ett andra hem för barnen, ett hem där de bästa möjligheter för tillgodoseendet av såväl deras andliga som fysiska utveckling förefinnes i så rikt mått, att den skolan duger för hela vårt folk.

Roma klosterruin.

Arbetarkvinnorna och nykterhetsrörelsen.

Jämsides med den rent politiska organisationen har arbetareklassen även flera andra viktiga organisationer, som vi måste beakta och inom vilka vi måste sätta in vår kraft för att föra dem framåt. Jag tänker då närmast på nykterhetsrörelsen. Den är i mitt tycke en specialgren bland flera andra — freds-rörelsen, kooperationen etc. — av arbetarnas frigörelsesträvanden. Ty den som gör sig själv till slav under alkoholbruket är knappast värdig bli herre politiskt.

Men det gäller också att objektivt se på nykterhetssaken och förstå att inte den är "sig selv nok". Vilja vi nykterhetsorganiserade arbetarkvinnor göra något för att verkligen föra nykterhets-saken framåt, så räcker det inte med att tillhöra en nykterhetsorganisation. Endast inom de politiska organisationerna kunna vi för närvarande utträta något av positivt värde för ett lagstadgat förbud, det mål dit vi en gång hoppas komma.

Det är nämligen före valen vi skola se till att få upp män och kvinnor på de valbara platserna, som vilja och kunna göra något för denna viktiga frågas lösning.

Detta evad det nu gäller val till riksdag, landsting eller rent lokalt,

Mätte arbetareklassens kvinnor beakta detta, när det gäller att föra fram representanter i vår folkvalda kammare!

Malmö i juli 1928.

Mathilda Holmgren.

till stads- eller kommunalfullmäktige.

Något politiskt parti, inom vilket nykterhets- och förbudskravet är det dominerande, ha vi inte i detta land, men det parti, som i sitt valmanifest gör följande uttalande, måste man anse stå på en klart nykterhetsvänlig grund. Uttalandet lyder: "Andlig fostran kräver självdisciplin. En viktig förutsättning för stärkandet av vår befolknings kulturskapande krafter är ostridigt ett ändamålsenligt arbete för höjandet av nykterhetstillståndet. Socialdemokratiska arbetarepartiet vill, i överensstämmelse med sitt program, medverka i detta syfte, så mycket angelägnare som därmed ett moraliskt och ekonomiskt krafttillskott vinnes uti det arbetande folkets strävan för människovärdiga levnadsförhållanden."

Från den synpunkten finnes således intet skäl att varken tillhöra eller lägga sin röst för något annat parti.

Således, nykterhetsvänliga arbetarkvinnor, anslut dig till din plats kvinnoklubb, eller om ingen sådan finnes, direkt till arbetarekommunen, och du har dubbel möjlighet att göra något positivt för den gren av arbetarnas frigörelsekamp, som du kanske främst ser på.

Olga Andersson.

Sprid Morgonbris!

Ingen klubbmedlem får vara överksam när det gäller agitationen för Morgonbris.

Visby: A. B. F:s 22:a grupps kvinnliga medlemmar bada vid Kneippbyn.

(Forts. fr. sid. 19.)

man och uppfostrad till medborgare, men ni andra!

— Jag går, tant, lita på mig! Kristin blev ivrig och viftade med handen.

— Jag med, jag med, ljudet det i korus från Johanna och Emma.

Det började regna och Greta släppte taget kring Fredrik och Sara för att spänna upp sitt paraply, men Fredrik, som blev fri och ledig, drog sig några steg tillbaka och slöt upp bredvid den slanka, moderna Magdalena. Ah, nu förstod jag, de hade båda funnit sitt parti!

Också Sara förstod, jag såg det av hennes rodnad, som talade om besvikelse, endast Greta bevarade konvensansen, vände sig mot mig och sade: "Om vi finge rösträtten medan vid voro unga, skulle vi kanske känna det annorunda, tant lilla, nu veta vi att det hör åldern och mogenheten till! Hur är det, vill inte ditt parti ändra det förhållandet också? Tänk att man kan bli 26 år innan man får rösta och över 30 om det gäller förstakammarval.

— Så, du vet det!

— Asch, visst *vet* jag, vi lära medborgarkunskap i skolans högre klasser!

— Och ändå är du ointresserad av politiken?

— Kära tant, begär intet intresse av en ung kvinna förrän hennes illusioner grusats! Men nu måste jag gå, annars blir jag efter. Se de andra äro redan på väg!

En knix med nacken och hon försvann med den unga skaran och jag stod ensam kvar.

Jag fortsatte min väg begrundande. Vad var det för ungdom, var hade jag mött dem förut?

Det gick med ens upp för mig! Det var ju hela fruntimmersveckan, som dragit förbi! Det var därför de voro så välbekanta fast jag inte med samma kom ihåg dem. Men de påminde om en annan skara ungdom, ett halvt tjog flickor, som väntade på sin brudgum för länge, länge sedan. Då kallades de jungfrur och delades upp i visa och fåvitska. De skulle hålla sina lampor brinnande, putsade och klara, men det var inte alla som orkade med det. Proportionerna voro lika nu och då, de voro fem mot fem. Allas lampor hade inte slocknat, några ryka ännu. Så likt dem! Det var som Sara och Margareta, de kunde måhända väckas, men Lena aldrig! Hon är och förblir fåvitsk!

Siv.

Gör agitationen bland kvinnorna lyckad genom anordnande av trevliga möten och samkväm.

Kronan på verket

är K. F:s smörblandade margarin, som innehåller minst 20 procent runmärkt mejerismör, vilket finnes anmärkt på varje paket.

Vallitteratur.

Partiet har i år gått in för verkligt god vallitteratur. Det är populära framställningar i en hel del olika aktuella frågor såsom i kommunal-skattefrågan, arvsskatten, i lantarbetarefrågor, om kommunisternas politik m. fl. andra frågor, som vi äro intresserade av och som vi böra intressera andra för. Sprid därför dessa broschyrer med energi. Prisen äro också rimliga: 15, 20 och 25 öre st.

I denna samling finnes en broschyr ställd särskilt till kvinnorna, skriven av Olivia Nordgren. Den är skriven med verklig schwung och mycket innehållsrik. Man har endast en önskan och det är att den måtte få en kolossal spridning bland kvinnor. Dess billiga pris kan också göra det möjligt. Den kostar endast 15 öre.

Detta nummer av Morgonbris måste också få stor spridning. Vi hoppas att våra kommissionärer tillse att den finnes vid varje valmöte. Icke endast vid kvinnomötena utan vid alla möten, ty männen kunna köpa och dela ut den bland sina kvinnliga anhöriga och bekanta.

Skriv efter fler så fort upplagan synes taga slut.

Sprid all vallitteratur, upprop, cirkulär, broschyrer och Morgonbris i vidaste kretsar under den tid som återstår till valen.

Kvinnliga kandidater

äro i flera valkretsar för vårt parti uppsatta på platser å vallistan, som man i allra gynnsammaste fall räknat med möjligen skulle kunna bli valda.

De komma att stå i själva "gluggen", som man brukar uttrycka det. Men göra alla arbetarkvinnor här — liksom för övrigt i alla kretsar — sin oavvisliga skyldighet, skola även dessa kvinnliga kandidater kunna sändas som våra ombud till den lagstiftande församlingen.

Låt oss med kraft inrikta oss därpå och — segern är given!

Blodbrist

överbinnen bäst med järnmedicinen **IDOZAN**. Snabb verkan. Begär originalflaska å Kronor 3: 50. Fås å alla apotek.

IDOZAN A svagt avförande.

IDOZAN B ej avförande.

Int. soc.-dem. kvinnokonferensen.

Dagarna före den Socialistiska arbetarkongressen sammanträdde de socialdemokratiska kvinnorna till konferens i Bryssels Folkets Hus.

De frågor som skola behandlas äro dels frågan om de socialistiska fordringarna på det sociala välfärdsarbetet och den brännande frågan om tendensen att mobilisera kvinnorna till krigstjänst.

Den första frågan har delats upp i tre avdelningar, nämligen:

a) för moder och barn; inledare Susan Lawrence (Storbritannien), Isabel Blune och Alice Pels (Belgien.)

b) för kvinnorna i förvärvsarbete; inledare Gertrud Hanna (Tyskland).

c) för sjuka, vanföra, invalider och åldringar; inledare Agnes Dollan (Storbritannien).

Den andra frågan kommer att inledas av Dorota Kluszynska (Polen).

Som delegerade från Sverige har anmälts Ida Andersson, Uppsala, Signe Jakobsson, Halmstad, Olivia Nordgren, Trälleborg, Sigrid Gillner-Ringenson, Norrköping, Nelly Thüring, Stockholm och Signe Vessman, Stockholm.

Resolutionerna innehålla långtgående fordringar ifråga om reformer för mödrar och barn. Den stora barnsängsdödligheten i många länder har uppkallat kvinnorna till ett energiskt arbete för social omvårdnad.

Alla frågor som behandlades på vår egen kongress, såsom änke- och barnpensionering, moderskapsför-

Bryssel: Hôtel de Ville. (Stadshuset.)

säkring, upprättandet av förlossningshem och rådfrågningsbyråer, skola behandlas på denna konferens.

Likalönsprincipen och familjelönsfrågan kommer också att behandlas.

Därtill kommer fredsfrågan upp i den form som anges här ovan. Sakerligen kommer den att föranleda till ingående debatter om farorna av ett nytt krig.

Socialismen är icke något universalmedel en gång för alla, den är ett vardande, som börjar med den första gärning, som medvetet inriktas på dess förverkligande, och som slutar med den sista av dessa gärningar. Det skall aldrig finnas ett samhälleligt tillstånd, precis motsvarande den idealbild, som besjälade någon av dessa gärningar. Detta ideal är nämligen endast ett gränsbegrepp, ett riktningsgivande schema, en linje som pekar fram mot oändligheten.

Hendrik de Man.

Amanda Frösell ur tiden.

Som vi i föregående nummer med några korta rader meddelade, har Amanda Frösell fått sluta sina dagar. Redan vid kongressen 1924 hade hon drabbats av den sjukdom från vilken hon aldrig blev återställd. Men vid detta tillfälle hoppades man dock på hälsans återvinande, varför hon återvaldes till förbundsstyrelseledamot. Men hennes arbetsdag var ute och hon kom endast att vara med på ett par sammanträden.

För många av oss var det oförklarligt att just den friska och hurtiga Amanda Frösell så snart skulle brytas av sjukdom.

Hennes liv, som så många andras, blev tidigt fyllt av bekymmer. 1899 gifte hon sig med red. Gottfrid Frösell och redan 1907 var hon änka med fyra barn. Genom sin make kom hon in i arbetarörelsen, men först efter mannens död sedan hon flyttat till Stockholm, började hon aktivt delta i rörelsen.

I styrelsen för Socialdemokratiska kvinnornas politiska organisation blev Amanda Frösell invald vid kongressen 1914. Hon var dessutom med i den fackliga rörelsen, och var ordförande i flera år i Kvinnornas fackliga samorganisation. Dessutom var hon under flera år medlem av Vasa-stadens socialdemokratiska kvinnoklubbs styrelse. I rösträttsrörelsen var hon också mycket intresserad.

Amanda Frösell var alltid villig till arbete och åtog sig gärna de uppdrag som pålades henne. Vi akta och ära minnet av en god kamrat.

Hennes stoft fördes efter jordfästningen till Karlstad där hennes make vilar. Gamla vänner mötte upp och övervoro begravningen.

Gör valagitationen bland kvinnorna lyckad genom anordnande av trevliga möten och samkväm.

KOOPERATIVA SYFABRIKEN
Linnéa
FÖRENING U.P.A.
STOCKHOLM

Obs! Detta märke på varje plagg.

BARNHUSGATAN 20

Köp vad Ni behöver
för hushållet hos

LINNÉA

:-:

STOCKHOLM

På avbetalning

Herr- & Damkläder

Korkmattor,
Mjuka mattor,
Gardiner,
Täcken, Filtar,
Turistsängar
m. m.

STRÖMBERG & C:o

BARNHUSGATAN 16,
TUNNELGATAN 23.

Till de kvinnor som stå utanför.

Det finns väl knappast någon fråga, som möter oss oftare under vårt arbete i agitationen för nya medlemmar, än: "Vad tjänar det till?" Den frågan kommer från män och den kommer från kvinnor.

Hur ofta säger inte våra egna manliga partivänner: "Vad tjänar det till att min gumma går in i t. ex. kvinnoklubben? Jag är ju med i arbetarekommunen och när det är val, så röstar hon ändå som jag vill." Eller också: "Vad ska' det tjäna till att fruntimmer ska' syssla med politik? De ha ju sitt att sköta hemma."

Kvinnorna säga: "Vad skulle det tjäna till att jag går in i kvinnoklubben? Jag får väl så ofta höra hur dum jag är, så jag gjorde nog ingen nytta där. För resten passar jag inte för politiken, jag vill bara vara hemma och sköta mina barn och mitt hem."

Jag tänker de flesta känna igen dessa uttryck.

Men ha de som fälla dem tänkt på hur lätt de halka ut ur munnen? Eller ha de tänkt på hur svårt de skulle ha för att bevisa att de ha rätt att framleva sitt liv i den föreställningen att politik är något som jag inte behöver bry mig om, eller att det inte tjänar något till vare sig jag deltar eller ej.

Har du aldrig märkt hur dåligt en sådan argumentering står sig t. ex.

i historien om kvinnornas del i moralens utveckling? Har du inte läst därom, så läs Ellen Keys bok just med detta till ämne och du skall finna huru otaliga, nu förklungna ord, otaliga glömda mödor, otaliga nu omvandlade känslor och begrepp, under årens lopp danat allt vad vi nu kalla sedlig ordning och samhällsligt rättstillstånd.

Det har inte uppstått genom någon eller någras insatser, utan det rättstillstånd vi nu äga har uppstått genom idel obetydliga tillskott, alldeles som det land uppstått som korralldjuren danat i världshaven. Vi skulle då kanske få klart för oss att det inte finns en enda handling, som ej tjänar till något, antingen tjänar den livet eller döden, framgången och utvecklingen, eller tillbakagången. En filosof har sagt, "att man inte kan rubba ett sandkorn ur dess läge utan att det inverkar på hela världsordningen".

Man kan väl knappast tänka sig en mera intetsägande sak än ett visset, torrt löv. Men om det faller ned på en slät vattenyta, har du då sett och lagt märke till hur det uppstår en hel mängd av ringar i vattnet? Dessa ringar bli fler och fler, större och vidare och är det lilla obetydliga lövet en orsak till att ringarna kommo till stånd och synas allt vidare.

Vi äro nog en hel del av oss sådana där obetydliga löv och tro att våra insatser äro av intet värde, eller tjäna ingenting till. Men var då förvissad om, att kan du inte inom den närmaste tiden, kanske inte ens medan du lever, få se något resultat utav dina gärningar eller dina insatser i det godas tjänst, så kan eftervärlden få erfara det och draga nytta därav. Det är nog inte till det mesta för vårt bästa och vårt lugn och vår lycka vi arbetare sträva, det är nog fastmer för att våra barn skola få det bättre än vi själva haft det.

Kan du mor, som säger så vackert att du vill endast vara till för barn och hem, neka till att militarismen är en fråga av den allra största betydelse för hemmet och barnen? Du kanske kan förneka det nu så länge de äro små och du kan stoppa täcket om dem på kvällen, men du kanske får en annan syn på frågan om du en vacker dag skulle få se din store

Aktiebolaget Arbetarnes Tryckeri

FOLKETS HUS, STOCKHOLM

TEL.: 2276, Norr 4043

*

Rekommenderar sig till utförande av alla slags trycksaker

*

Moderna stilar
Snabbt utförande
Moderata priser

praktige, över allt älskade gosse få draga åstad ut i krig. Då kanske du inser att du borde varit mindre avisande när det gällt att göra allt vad göras kunnat för att hindra ett krig. Du har åtminstone numera även i din makt att göra ditt veto gällande och ditt ansvar inför ett kommande krig kommer du ej ifrån.

Är inte också våra skolfrågor frågor, som innerligt beröra barn och hem?

Är inte samhällets fattigvård, barnavård och sjukvård frågor som beröra oss själva och som vi borde intressera oss för?

Är inte bostadsfrågan, arbetslöshetsfrågan också frågor av största vikt just för den klass av människor dessa rader avse att träffa?

Vi ha pensionsförsäkringen, vi ha

BARNENS ANTAL

i en familj är av vital betydelse för ekonomin. Upplysningsböcker, prislister m. m. erhållas gratis mot 45 öres porto. Privat av-sändarenamn, om så begäres.

Nils Adamsson,

Jakobsgatan 22, Stockholm I.

Dre Ess

Smalar Som Smör

ATELIER HERTHA

utför konstnärliga arbeten i läderplastik, lämpliga till presenter, såsom Skrivunderlägg och Portföljer, Plånböcker, Bok- och Telegramparmar, Damväskor m. m.

DROTTNINGGATAN 88 B¹ STOCKHOLM - Tel. Norr 3036. Elever emottages även.

Rådfrågningsbyråer.

Västgöta—Dals soc.-dem. kvinno-
distrikts rådfrågningsbyrå för möd-
rar. Doktor Gärda Lidfors av Geijer-
stam, Götabergrsgatan 26, Göteborg.
Tel. 22 50. Mottagning vardagar kl.
11 f. m.—1 e. m.

kooperationen, vi ha rusdryckshan-
teringen, vi ha fackföreningsrörel-
sen, vi ha bildningsverksamheten, vi
ha otaliga frågor, som beröra just de
hem vi vilja värna och den ungdom
vi vilja skydda, och vars framtid vi
vilja säkerställa.

Det finns väl ingenting, som lig-
ger mödrarnas hjärta närmare än
omtanken om barnens väl och bästa,
och för deras skull är hon i stånd att
offra allt. Men ensam förmår du
inte så värst mycket, men genom att
sluta dig tillsammans med andra
kvinnor, som arbeta på de olika frå-
gornas lyckliga lösning, kan du få
svar på frågan, vad det tjänar till.
Även här gäller satsen: eniga vi stå
— söndrade vi falla!

Ingen må underskatta sin kraft
och för en rörelses framgång kan
ingen kraft, vare sig än så svag, an-
ses för ringa eller undvaras.

Anna Wallin.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska
kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges
Socialdemokratiska Kvinno-
förbund.

Redaktör: Signe Vessman, Tel.
Norr 244 36. Upplandsgatan 85,
Stockholm.

Expedition: Anna Svensson,
Grindsgatan 10, III, Stockholm
Sö. Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris:
Helt år kr. 3:—, halvt år kr.
1:50; lösnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre,
textsida 40 öre pr mm.

Sv. Soc.-dem. Kvinnoförbund.
Ordf. Signe Vessman. Tel. Norr
244 36. Expeditionsförare: Fru
Hulda Flood, Upplandsgatan 1, 3
tr. ö. g. Tel. Norr 288 86.

Stockholms stads o. läns soc.-
dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf.
fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10,
Stockholm Sö. Kassör fru Gerda Bergstrand,
Bromsten.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-
dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen
i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i O-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Pensionera Eder själv genom insättningar å
Pensions-räkning i
Södermanlands Enskilda Bank (T)

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris **Dam- & Barnkoftor.**

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Enskede soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte 1:sta måndagen i varje
månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, Käll-
vägen. Ordf. Nelly Thüring, Barbro Stigs-
dottersvägen 112. Tel. Enskede 15 91.

Styrelsen.

Nyköpings soc.-dem. kvinno-
klubb har möte 3:dje tisdagen i varje må-
nad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb
(soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde
1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m.
i lokalen Kocksgatan 24, sal C, i. p. g. n. b.
Obs! Ändrad lokal:

Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65,
3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinno-
klubb har ord. möte 1:sta onsdagen i
varje månad Torsgatan 42, kl. 7,30 e. m.
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Obs.: Ändrad lokal.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinno-
klubb sammanträder 1:a onsdagen i varje
månad kl. 7,30 e. m.

Ordf. fru Vilma Eriksson, S:t Eriksg. 47.
Tel. Kungsh. 1244.

Föreningen för Hembiträden i
Stockholm håller möte varje torsdag
kl. 8.30 e. m. i Studiehemmet, Drottning-
gatan 88, 1 tr.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinno-
klubb håller ord. möte i Folkets Hus i
Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad
kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Persson, Box 54,
Billesholms gruva. Sekr. fru Ida Lundström,
Ljungsgård, Billesholms gruva. Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinno-
klubb håller ordinarie möten 1:sta mån-
dagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Folkets
Hus lilla sal.

Styrelsen.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 2:dra och 4:de måndagen i
varje månad kl. 7,30 e. m. Studiecirkeln
torsdagar kl. 8 e. m.

Södra Förstädernas soc.-dem.
kvinnoklubb håller möte tredje tisdag-
en i varje månad kl. 7,30 e. m. i biblio-
tekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin,
Liljeholmen, tel. Gröndal 116. Sekr. Fru
Karin Käll, Hägersteng., Aspudden. Tel. 528.

Göteborgs soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 1:sta tisdagen i måna-
den kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal;
3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14
kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Malmö Soc.-dem. kvinnoklubb
håller ord. möte första torsdagen i varje
månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus, sal 7.
Ordf. fr. Anna Ekberg-Åkesson, Smedstorp-
sg. 28. Tel. 8813. Korresp. sekr. fru Matilda Pet-
tersson, Östra Förstadsгат. 10 B. Tel. 106 40.

Hässelby soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 2:dra och 4:de onsdag-
en i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus
B-sal.

Styrelsen.

Nynäshamns soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 2:dra månd. i varje
månad kl. 7,30 e. m. i Folkets Hus A-sal.
Ordf. fru Elsa Eriksson, Centralgatan 68.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta tisdagen i varje månad
kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och
3:dje tisdagen i varje månad kl. 8 e. m.
i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 1:sta onsdagen i varje
månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södertälje soc.-dem. kvinno-
klubb håller ordinarie möten 3:dje mån-
dagen i varje månad kl. 7,30 e. m. i Fol-
kets Hus, Ordf. Fru Anna Ericsson, Folkets
Hus. Tel. 237.

Styrelsen.

Tillberga soc.-d. kvinnoklubb
håller ordinarin möten 1:sta och 3:dje mån-
dagen i varje månad kl. 8,30 e. m. i Fol-
kets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb
håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i
månaden kl. 6,30 e. m. i Folkets Hus,
Tumba.

Styrelsen.

Turebergs soc.-dem. kvinno-
klubb håller möte 2:dra måndagen i varje
månad kl. 8 e. m. i gamla skolan. Ordf.
fru Anna Ahlzen, Tureberg. Styrelsen.

Örgrytte soc.-dem. kvinnoklubb
håller möte 1:sta onsdagen i månaden kl. 7,30
e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.